

NEUROPATHIA:

S I V E,

De MORBIS.

HYPOCHONDRIACIS,

E T

HYSTERICIS,

LIBRI TRES,

POEMA MEDICUM.

CUI PRAEMITTITUR

Differtatio Epistolaris profaica ejusdem Argumenti.

— Ego nunc, quoniam haec ratio plerumque videtur
Tristior esse quibus non est tractata, retroque
Vulgus abhorret ab hac ; volui tibi suaviloquenti
Carminе Pierio rationem exponere nostram ;
Et quasi musaeo dulci contingere melle :
Si tibi forte animum tali ratione tenere
Versibus in nostris possem. —

LUCRET.

Autore MILCOLUMBO FLEMING, M. D.

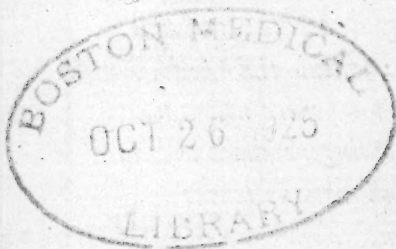
EBORACI:

YORK

Excudebant CÆSAR WARD, et RICARDUS CHANDLER,
Sumptibus Autoris.

MDCCXL.

1.G v. 7.

LECTORI.

Libellus hicce primum, auctoris in publicum prodeuntis tentamen, tuo candori sistitur. In quo, si harum rerum aequus aestimator es, quicquid occurrit vitii, eo facilius condonabis, quod ab Academiis, et utraque metropoli longe dissitus opus difficile, nullius auxilio munitus tentaverim. Nec mihi liberum fuit diutius premere qualescunque paginas; ne fidem, quam generosis quibusdam, humanissimisque viris dederam, viderer fallere. Monitum vero te velim utramque hanc lucubrationem fuisse ad finem perductam, partimque typographo tradi.

LECTORI.

traditam, ante obitum toto orbe celeberrimi Hermanni Boerhaave. Hinc factum est ut de magno illo viro tamquam adhuc vivo in quibusdam locis agatur; quos pro tantillo temporis spatio immutari opus non erat. Cujus quidem mors eo mihi acerbior, flebiliorque semper habebitur, quod non solum praeceptor meus, verum etiam amicus per omnia beneficus exstiterat. Vidit ille magnam poematis rudis adhuc et incompti partem; et epistola ad me data approbavit. Vale, et si nostris hisce conatibus faveris, plura expecta!

EPISTOLA

DE

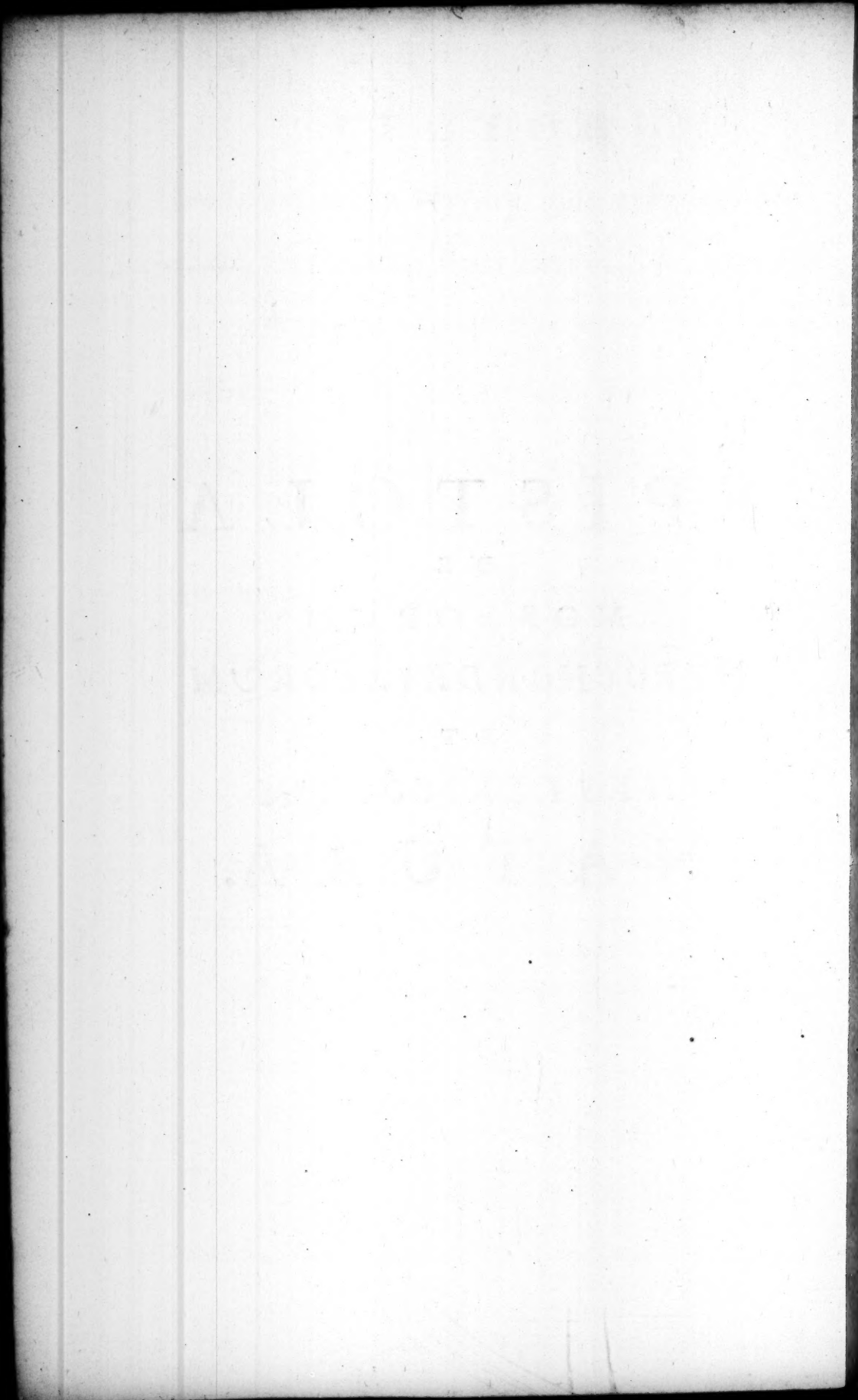
MORBORUM

HYPOCHONDRIACORUM

ET

HYSTERICORUM

NATURA.

INGENIOSISSIMO EXPERTISSIMOQUE
MEDICO,

PETRO SHAW.

Ampridem, vir ornatissime, in ea fui sententia, ut crederem boni civis esse, quacunque ad utilitatem publicam spectantia, ipse vel invenerit, vel ab aliis inventa excoluerit, ea publici juris facere, licet ingenii, et eruditionis famam non videatur inde affecuturus. Non cuivis certe auctori terso licet esse, et elegant.

ganti. Si nulli libros exarassent, qui non omnibus dotibus bono scriptori constituendo requisitis fuerint instructi, utique multis utilissimis, quibus nunc fruuntur, inventis caruissent homines. Nec dubito quin plurima hodie intra privatos parietes lateant, quae, si in vulgus ederentur, magno mortalibus usui forent: Idque non raro hac de causa fieri credo, quod scilicet, qui haec callent, conscii sint, se non adeo ornate scribere posse, ac ipsi euperent. Si vero usquam, certe in arte medica praepostea haecce verecundia damnoſa, et proinde vituperanda est. Quum enim ea accurata et indefessa diligentia, qua morborum eventus etiam minutissimi observati notentur; et acri, limatoque iudicio, quo eorundem causae et naturae investigentur, et remedia iis pellendis aptissima eligantur; imprimis promoveatur: Morbique, ut verissime apud Celsum empirici, non eloquentia, sed remediis curentur, multoties evenit dotes modo memoratos cum scribendi

bendi facultate in uno eodemque homine non co-
ire. Ita illi, penes quos sunt optima librorum
conficiundorum adversaria, saepe nolunt chartae
calamum admoveere; dum interea ii, qui scri-
bendi facultate pollent, nimis curta materiae
supellectile non raro instructi, voluminibus inuti-
liter operosis et eruditis rempublicam medicam
gravant. Hoc tibi, vir celeberrime, si cui ali,
notissimum certe est, qui tot volumina, tanta
animi intentione, et tanto cum fructu perlegisti.
Quorsum vero, jure roges, haec ad te? dicam;
excusantis esse memet, qui scriptorum medico-
rum numerum augere ausus fuerim. De morbo
Hypochondriaco tractatum aliquem edere statui,
hac potissimum ratione ductus, quod, cum gra-
viora quaedam ejus symptomata a meipso aliena
non fuerint, multum operae in eo investigando,
tum optimorum autorum lectione, tum medita-
tione, et observatione practica, per duodecim,

et amplius annos collocaverim. Quin et putavi, proprii forte incepti amore transversus actus, me de obscura illa, et multiformi labe quaedam posse tradere, quae aliis, quod sciam, indicta, etiam lectu non prorsus indigna forent. Non is sum, qui me Sydenhamum, Mandevilium, Blackmorium, aliosque tum mortuos, tum adhuc viventes, qui eandem materiem diligenter tractarunt, vel superaturum, vel aequaturum sperem. Sed, quoniam infinita rerum, vel in quovis argumento, ubertas exhauriri nescit, animadverti spicas quasdam, post peractam ab illustribus illis viris messim, legi posse: meque nonnihil laudis meritorium existimavi, si proprias lucubrationculas eorum observatis adjiciens conspectum quendam mirabilis illius mali compendiosum, plenior tamen, aptoque digestum ordine, sive naturam ejus, causasque, tam proximas, ut loquuntur medici, quam remotas respexeris; sive

v

*numerofam, qua ftipatur, quaque omnes fere morbos mentitur, fymptomatum cateruam; five veram denique, rebusque ipsis congruentem mendendi methodum; ante oculos exponerem. Pro-
pofitum hocce exequi aggreffus fum verfu potius, quam oratione foluta: Idque his, ut alias taceam, de caufis; quod nempe nihil huiusmodi adhuc tentatum fuerit; et quod poetica profaicis longe vividius, fortiusque animos legentium feriant, altiusque praecepta quaeque infcribant, imprimantque. Neque vel medicinae ftudiofi; vel alii ingeniofi et eruditi viri inde habent cur conquerantur; debent enim ipsis talia, licet forte paulo difficiliora, probe intelligere. Sed ut vel leviffimis fuper hac re querelis obviam iretur, ftatui lucubrationem brevem, foluta fermone, eoque facili fimpliciffimoque, ejufdem argumenti, carmini praemittendam exarare; illuftrique tuo nomini infcribere: Satis gnarus non temere ea*

con-

contempturum cordatum lectorem, quae tibi, excelsum adeo inter literatos, et de humano genere bene meritos nomen adepto, offeruntur. Hanc autem molienti animus non est tractatum iustum conscribere; sed iis potissimum immorari, quae vel prorsus nova, vel cum aliorum placitis pugnantia in medium adfero; quibusque idcirco explicandis, et defendendis pro virili operam dare decebat. Sed ne diutius tempora tua publicis commodis dicata morer, ipsam continuo rem aggrediar.

Morbus ille, qui in maribus hypochondriacus, in foemellis hystericus dicitur, (etenim unum tantum reipsa morbum duplici hoc nomine insigniri pene omnes hodierni medici consentiunt) adeo frequens, adeoque notus est, ut definitione vix videatur agere. Verum quum proclive sit illum cum aliis affectibus confundere, non abs re fuerit

rit hic loci talem ejus descriptionem exhibere, quali ab aliis omnibus distingui queat. Morbus est duratione longus, ex eorum nimirum genere, quos medici Chronicos vocant, et acutis opponunt; ventriculum plerumque, et primae coctionis sedes; mentem vero, sensusque internos, et quos vocant spiritus semper peculiari ritu afficiens; vitamque ipsam magis minusve infelicem, prout hoc, vel illo saevit gradu, reddens: Ita tamen comparatus ut, licet multiplici, et fere infinita symptomatum varietate affectis molestiae multum, taediosaeque aegrimoniae concinnet, ac ipsorum plerumque sententia plurimum periculi videatur intentare; re tamen vera tutior multo sit, quam malorum magnitudo prae se ferat. Quibus notis si tandem et haec adjiciatur, videlicet, labem hanc in Britannia, quam alibi frequentior rem reperiri, talis ejus habebitur idea, qualis sufficiet ei ab omnibus aliis distinguendae; quaeque

que omnibus, quod sciam, ejus speciebus, utut multiplicibus, variisque, conveniet. De hujus morbi natura causisque multum inter medicos disceptatum est; multaeque, quibus explicaretur Hypotheses excogitatae: Quas quidem mirum non est fuisse ante inventam ab immortali Harveo sanguinis circulationem imperfectas admodum, et erroneas. Brevi autem postquam Britannicum illud sidus effulsit, Willisius, qui cerebri nervorumque anatomicen diligentissime excoluerat, organorum horum officia quoque, et functiones non minori industria, et subtilitate tentavit eruere: Quin et statum eorum mendosum, et depravata munera indagare non est dedignatus; morbisque, qui cerebrum, et nervos imprimis occupant, dogmatice, quod aiunt, explicandis, et congruenter doctrinae Harveanae, operam dare. Et quamquam multa in hisce rebus, quod erat fertili, et luxurianti ingenio, subtilius quam

quam verius fuerit commentatus ; plerosque tamen medicos, qui post eum scripsere, sententiae suae de morbi Hypochondriaci et Hysterici naturae, et primaria sede, assentientes habuit. Inter quos non parum autoritatis eidem conciliavit magnus Sydenhamus. Willifius autem statuit morbi Hypochondriaci et Hysterici unam eandemque naturam et rationem esse, unamque sedem primariam, videlicet cerebrum, et nervos inde oriundos, nervorumque liquidum, qui spiritus animalis vulgo dicitur : falso autem incusari in mulieribus uterum, in viris lienem, ventriculum, vel viscus aliud quodvis tanquam horum malorum praecipuas officinas et domicilia : eaque, cum afficiuntur, secundario tantum, et symptomatice laborare. Doctrinam hanc ii post eum impugnare cogeantur, qui spirituum animalium existentiam negantes, nervos non cavaos esse, sed filamenta solida contenderunt ; et sen-

sum, motumque muscularem, non liquidi alicujus per eos fluxu, refluxuque, sed eorum tensione et vibratione, vel aliis modis, nescio quibus, peragi. Ipse vero cum credam majoris esse ponderis argumenta, quibus doctrina Willifiana fulcitur, quam objectiones, quibus premitur, eam cum Sydenhamo, Boerhavio, aliisque fere omnibus, qui oeconomiae animali indagandae operam diligentissimam navarunt, amplexus sum; basimque theoriae morborum, quos tractandos suscepi, propositionem sequentem constitui: In cerebro nimirum et cerebello, ope structurae glandulosae, secerni et separari a sanguine arterioso illuc a corde apportato liquorem quendam omnium in corpore fluidissimum et subtilissimum spiritus animales dictum; cujus per cavos nervorum tubos fluentis et refluentis interventu sensatio omnis, motusque omnis muscularis excitatur, et peragitur.

*Instituti praesentis non est argumenta adducere, quibus stabilitur ejus placiti veritas. Boerhavius in suis institutionibus medicis plurima undequaque desumpta methodice breviterque prout fert libri ratio, proponit; quae in domesticis suis praelectionibus fuse adeo explicat et illustrat, ut rem plane confectam auditores maxima ex parte censeant. Unde mirari subit virum eruditum, cum quo mox disputandum erit, nullam ejus mentionem facere, cum alios multo obscuriores super hac re scriptores non omittat. Huc etiam spectant medici ingeniosissimi Alexandri Stewart in actis philosophicis, et in Dissertatione de Motu Musculari nuperrime edita, memorata experimenta. Sed nullum unum experimentum, me judice, clarius pleniusque evincit dari fluidum in nervorum cavis quam sequens, quod primum a Bel-
lino, uti creditur, excogitatum, Bohnius et Pit-*

carnius, memorant, quodque cum successu felicissimo a se repetitum fuisse testatur anatomicus paucissimis secundus Alexander Monro, cujus verba hic apponere non pigebit. “* Aperto
 “ vivi canis thorace nervum phrenicum alter-
 “ utrum vel utrumque digitis prebensum com-
 “ prime, cessabit ilico motus diaphragmatis;
 “ qui remota vi premente redintegrabitur. Ner-
 “ vum iterum modico supra diaphragma spatio
 “ pariter comprime, iterumque quiescet muscu-
 “ lus. Dein, pressionem interea continuans,
 “ altera manu nervum a pressionis loco secun-
 “ dum longitudinem versus diaphragma quasi
 “ mulgendo urge, illud iterum moveri conspicias.
 “ Repetita vero bis vel ter pressione nervi lon-
 “ gitudinali, diaphragma non contrahetur, nisi
 “ manus primo admota vel prorsus a nervo
 “ tollatur, vel parti ejus superiori applicetur.”

Unde

* Descript. nervorum osteologiae suae subnexa.

Unde colligit vir in hisce rebus versatissimus horum phaenomenorum rationem maxime probabilem esse, " Quod liquidi nervini fluxus
 " pressu intercipiatur ; vique externa vicem
 " supplente cerebri, &c. facultatis illud
 " liquidum propellentis, pars illa liquidi in
 " nervo stagnans inter locum pressiois et dia-
 " phragma in fibras ejus motrices impulsam con-
 " tractionem earum efficiat : spoliata vero suo
 " succo ea nervi parte per repetitam expressio-
 " nem, idem effectus non producatum nervum ut
 " ante mulgendo, antequam nova ejusdem fluidi
 " quantitas ex ea nervi parte, quae prius
 " exhausta non fuerat, suppeditetur. Si ve-
 " ro probet hocce experimentum liquidi in
 " nervis motoriiis existentiam, utique simi-
 " laris structura nervorum sensationi famu-
 " lantium nullum dubitandi locum relinquit,
 " quin ii pariter suo fluido instructi sint." Haec
 ille.

Scriptor

*Scriptor ingeniosus et expertissimus medicus
 ruper, non uno tantum opere, doctrinam modo
 explicatam acerrime impugnavit : in quem qui-
 dem celeberrimum virum, cujus libri merito
 plurimorum manibus teruntur, ut et in publicum,
 et memet ipsum, injuriosus essem, si objectiones,
 quas tanquam Herculeas et invictas ipse propo-
 nit, intactas hic loci praeterirem. Brevisiter
 itaque, et quam possumus candide, earum vim et
 momentum explorabimus ; eas tantum seligen-
 tes, quae firmiores videntur, omissis quae sen-
 tentiae ejus ornamento potius quam robori sunt.
 Nec nobis fraudi sit, quod propriarum cogitatio-
 num seriem sequentes, ordinem quo laudatus
 autor argumenta sua proponit, immutaveri-
 mus ; modo nihil ei imputetur, quod ipse non
 asserit ; ejusque ratiocinia nec minuantur, nec
 exaggerentur.*

Primo,

Primo, nervos, dicit, microscopiis conspectos cylindricos apparere : Unde probabile censet eos non cavos, sed solidos esse, quum natura, quae uniformis ubique et sui similis est, reliqua omnia in corpore animali vasa conica figura donaverit.

Respondeo virum clarissimum nunquam probaturum nervos non esse conicos argumento petito a microscopiis. Etenim ut nervi minimi forma conspiciatur opus est microscopio subtili, quodque adeo exiguum admodum nervi portionem oculo una vice representare queat, vix longiorem vitri illa apertura, quae objectum spectat; quinquagesimam puta digiti transversae partem. Ponamus igitur nervum illum eo tenore gracilescere, ut quatuor vel quinque unciae spatium evadat dimidia suae diametri parte angustior, an talis graci-

gracilescentia (sit verbo venia) conspicua fieri posset in quinquagesima pollicis transversae parte, cum nervulus ipse microscopio auctus vix crinem equinum mole aequare videatur? Praeterea verisimile est nervos, licet cylindrici videantur, re vera tamen esse conica figura praeditos, lentissimeque gracilescenti; quoniam in embryone, ex cerebro, et cerebello, et medulla spinali extensione et protrusione crescunt. Si cavi sint, vis extendens et protrudens, quo propius canalium protrudendorum origini agat, eo flexiles tubos, parumque elasticos, quales nervi sunt, magis distendendo ibidem ampliores reddet, quam in locis ab origine remotioribus; unde ipse tubus conicus fiet: et quo incitator et magis intercisa sit eadem vis, quae arteriarum est ratio, eo caeteris paribus canalis magis erit conicus; quo vero debilior et uniformior, ut in nervis, eo minus gracilescet, magisque ad figuram cylindricam

dricam accedet. Si vero cavi non sint, sed sola partium appositione in embryone crescant, ut in natis pili; eodem certe mechanismo conici fient, ac sunt ipsi pili. Haec forte subtilia nimis videbuntur et dubia; concedatur; utique conjecturas conjecturis opponere nihil prohibet. Fateor cum erudito objectore naturam ubique uniformem, et sui similem esse, sed, quemadmodum ipsa non redundat in superfluis, ita neque deficit in necessariis; et si nervi aliam, ac reliqua in corpore vasa, figuram sortita sint, ratio bona ejus varietatis reddi poterit congruenter doctrinae, quae spirituum animalium existentiam ponit: nimirum cum in singulis reliquis vasis humores una tantum directione naturaliter moveantur, in arteriis ab ampliore diametro in angustiore, in venis ab angustiore in ampliorem, in nervis autem spiritus per eosdem canales et fluant et

c

refluant,

refluant, conveniebat hos fere cylindricos fabricari, dum reliqua evidenter conica fierent.

Secundo objicitur nervos, cum cylindrici sint, vel ad hanc figuram quam proxime accedentes, si cavi essent, obstrui non posse materia aliqua cavitatibus suis impacta; et proinde infelicitè a medicis cavos statui, ut morbi nervorum positis eorum obstructionibus explicentur.

Respondeo primo, nervos, licet lentissime gracilescant, (nam esse perfecte cylindricos probari nequit, imo contrarium verisimilius est, ut modo ostendimus) tamen, si cavi supponantur, obstrui posse in iis locis, qui ab origine sua remotissimi sunt, ubi nimirum gracillimi devenere. Et forte podagra ab hujusmodi obstructionibus producit, quum ea videatur ipsos nervos occupare, eosque, qui a capite et medulla spinali longissime disti-

*diffiti sunt, primum invadere. Sed quicquid
 hac de re statuatur, replico secundo, quanquam
 concederetur nervos non posse sponte, et propter
 solam canalium angustiam oppilari, spirituum
 tamen per illos fluxum variis modis intercipi
 posse; nempe ab omni causa comprimente origi-
 nem eorum in cerebro, cerebello et medulla spi-
 nali; a tumoribus membranarum propriarum;
 a tumoribus Gangliorum; ab omni denique tu-
 more, vel vi externa, quae nervos comprimendo
 cavitates eorum angustiores reddere queat:
 Causas aut has, si non omnibus, at certe pleris-
 que morbis, qui a nervorum obstructionibus pen-
 dere censentur, explicandis pares esse.*

*Tertio asserit objector, male ad sensationem
 motumque muscularem, imprimis voluntarium,
 explicandum assumi fluidum quodvis nervorum
 cava permeans; nullum enim satis subtile intra*

animalium corpora gigni posse, ut munera haec, suo per nervorum cava fluxu refluxuque, obire queat ea pernecitate, quam in sensus motusque exercitio quotidie videmus celebrari. Nec contrariis directionibus uno eodemque tempore per eosdem nervos ferri posse, ut sensatio ad cerebrum, motus ad musculos queat transmitti.

Respondeo primo, nos neque sensibus, nec imaginatione assequi posse subtilitatem eam quam natura in corporibus organicis, animalibus puta, et vegetantibus, formandis molitur, usque adeo stupenda est, et tantum non infinita; ut ex insectorum minimorum fabrica et functionibus; ex animalium majorum ovis et embryonibus; ex vegetantium ortu et seminibus patet. Quin et ipse objector majorem longe in fluidis animalibus subtilitatem admittit, quam requirit ea, quam oppugnat, Hypothesis; in tractatu nempe de morbo

morbo Anglico, pag. 95. *propositionem sequen-*
tem, inter alias ejusmodi, tamquam oeconomiae
animalis naturae, ejusque cum regno vege-
tabili convenientiae aptissime respondentem in
medium profert ; “ An non corpora organica
“ omnis generis animalium inclusa fuisse pote-
“ rint primis suis paribus, decrefcentia secun-
“ dum progressionis geometricae leges, vel eadem
“ ratione qua fluxio secunda, tertia, et sic de-
“ incept in primis suis fluxionibus, omnesque
“ in suo fluente continentur ?” Secundum hocce
placitum quanta, Shavi doctissime ! debet esse
subtilitas organorum in animalculo ex. gr.
illo quod ab adulto animali tertium duntaxat
numeratur, proportionem geometricam tanto minus
secundo, quanto secundum minus primo ? Quanta
debet esse particularum ejus fluida constituen-
tium exiguitas ab illo ipso, si sibi constare velit,
admittenda, qui spiritus animales ideo rejicit
 quod

quod putet nullum fluidum animalibus proprium subtile satis, secundum eas quae in nostro systemate obtinent leges, generari posse, ut iis, quae spiritibus demandantur muneribus fungendis idoneum evadat? Nisi forte statuatur viva et vitalia animalcula absque fluidis consistere posse, exsuccos totidem et arentes sceletulos! Si vero ad centesimum usque animalculum ratiocinando progrediamur, quam stupendum accedet subtilitati augmentum? Usque adeo saepe contingit iis, qui vulgo recepta, tamquam explicatu nimis difficilia explodunt, in difficultates longe majores nec opinantibus recidere!

Secundo, si perpendamus ut materiam ipsam, ita etiam tempus esse infinite divisibile, ut in scholis demonstratur; sensusque nostros, et imaginandi vim non minus deficere in apprehendendo exiguo admodum temporis intervallo, ac
exigua

exigua admodum particula corporea; motus vero celeritatem tempore, et vicissim tempus motu mensurari; utique mirum non videbitur quod nos difficillime concipiamus motus voluntarii promptam, et pene instantaneam velocitatem fluidorum animalium interventu posse peragi; quum sensus nostri (unde imaginatio, et quilibet conceptus rerum corporearum, pendet) tam angustis cancellis arctentur, natura autem in suis operibus vix ullis limitibus se circumscribi patiat, nunc in magnis immensitatem, nunc in minimis subtilitatem omni conceptu humano superiorem moliens.

Quod ad postremam objectionis partem attinet, replico nervos alios sensifcos esse, alios motores; nullamque bonam rationem assignari posse, propter quam unus et idem nervus utroque hoc officio fungi debeat. Necesse igitur non
est

est secundum nostram Hypothesim spiritus per nervos eosdem contrariis directionibus, versus cerebrum puta, et muscolum aliquem, uno eodemque tempore ferri. Hujus argumenti mentionem feci non quod validum videretur, sed ut eorum animis, qui in hisce rebus minus versati sunt, scrupulum illum eximerem: et, ut verum fatear, objector videtur non multum tribuere ejus validitati; nam quamquam in tractatu de Fibra eo usus fuerat, in libro tamen de morbo Anglico postmodum edito disertis minus verbis rem gerit.

Quarto contendit vir acutus talis fluidi naturam cum officiorum, quae ei tribuuntur, ratione male consistere: si enim tanta foret subtilitate praeditum, quanta iis obeundis par esset, debere simul esse adeo volatile, ut intra nervos contineri nequeat; sed eos vel penetrando et perfluendo,
vel

*vel mollem et teneram eorum compagem rum-
pendo, vel dilacerando aufugiat, et avolet : ex-
emplumque adducit Hydropis, in quo, dicit hu-
morem multo crassiore per ipsos vasorum pa-
rietes magna copia perfluere : et spirituum ar-
dentium, quos ait ore haustos subito adeo nervos
afficere, ut eorum substantiam penetrare jure
consendum sit ; at nervorum liquidum oportere
esse saltem aeque subtile et penetrabile, ac sunt
ardentes spiritus. Si vero illud crassum adeo,
et iners, fixumque statuatur, ut nervis continea-
tur, nec eos vel perfluere vel disrumpere valeat,
certe tam velocibus functionibus, quam ei, posita
ejus existentia tribui debent, omnino impar et
ineptum fore.*

*Hae quamquam ingeniosa forte, et prima
fronte speciosa nonnullis appareant, rationi ta-
men minus esse consentanea me ostensurum spero :
etenim*

d.

Primo

Primo; si fluidum nervorum sit admodum subtile, (quod libens fateor) nervi pariter fibris tenuissimis exilissimisque, sibi invicem accuratissime intertextis constant; et proinde lintei subtilis ad instar minime persfluunt, suisque liquidis continendis accommodantur.

Secundo; si canales molles tenerique admodum sint, motus liquidorum per illos etiam lenis est, nec incitator quam eorum cohaesio ferre possit; cum ab impulsu cordis, et arteriarum longissime removeantur. Et certe secundum eam, quam tuemur Hypothesim, sensatio peragi potest vix dimoto nervorum succo; nimirum resistentia percepta in sensorio communi facta ab impulsu obsectorum sensibilibus in extremitates nervorum, qui spiritibus pleni supponuntur, irruentium. Motui vero muscolari excitando exiguum admodum

dum succi nervini quantitatem sufficere, cum minima nervo injuria illata, docet celebre Mariotti experimentum; quo demonstratur magnum pondus superari parva admodum liquidi per canalem tenerum et friabilem fluentis mole. Adde quod nervi membranis tenacibus a dura, et pia matre propagatis muniuntur.

Tertio, ut animales succi subtiles admodum fiant, necesse non est ut simul sint admodum volatiles. Hoc manifeste patet ex observationibus de ovo incubato factis, in quo sacculus pulli embryonem continens, vix microscopio prae parvitate conspiciendus, tener vero et mollis adeo, ut fluidi ad instar diffuat, albumine per incubationis calorem attenuato, et intra vasa sua recepto nutriatur, crescatque, absque vel dissipatione liquidarum, vel vasorum destructione.

Quod

Quod ad exempla duo attinet, quibus argumentum suum illustrare, et confirmare conatur vir egregius, responsum in promptu est; nimirum ad explicandam Hydropis naturam temere assumi vel penetrationem vel rupturam vasorum, utut hae causae tritae sint et decantatae. Ille enim morbus oritur a soluta sanguinis, et succorum crassi imperfectaque et imbelli principiorum constituentium miscela, unde partes serosae, vel lymphaticae a reliquis nimis facile secedunt; adeoque in locis maxime extensilibus plus serae lymphaeve vasis inbalantibus apportatur, et accumulatur, quam exhalantibus absorbetur. Neque probabile videri spiritus ardentes in nervorum substantiam solidam (nam contendit eos cavos non esse) eam penetrando se insinuare posse, cum ii, quo sinceriores eo potentius, succos animales coagulent; fibrasque crispent, et contracti-

tractiores densioresque reddant : tantum abest ut eas, velut aqua spongiam, ingrediantur et penetrent. Multo verisimilius est eos operari motum liquidorum per nervos turbando : nisi malis statuere aetheris Newtoniani cum anima commercium spirituum ardentium, velut lupi in fabula interventu, impediri, irritumque reddi.

*His rite pensatis et excussis, nam ulterius hac de re disceptare animus non est, tuo, vir acutissime, iudicio submitto, num cum objectore ex argumentis ab ipso prolatis satis firme concludi possit. "Opinionem de spirituum animalium
 " existentia ejusdem esse farinae cum formis
 " Aristotelis substantialibus, et Ptolemaico
 " mundi systemate : puerisque et puerilibus Hy-
 " pothesium conditoribus crepundiorum loco re-
 " linquendam ;" Nec ne ?*

Ante-

Antequam hanc materiam missam faciam, breviter de natura spirituum animalium inquirendum. Etenim quotquot autores me legisse memini, nec in praesenti sunt libri ad manum, minus de ea re satisfaciunt. Quin potius miror obviam quandam, et facilem ratiocinationem iis in mentem non venisse, quae est huiusmodi: Quum spiritus animales sint liquida omnium in corpore animato subtilissima, debent nervi ab iis solis ali et nutriti; impossibile enim est canalem aliquem nutriri a liquore crassiore, quam ut eum ingredi possit. At vero omnes in corpore partes solidae ex nervis compactis et coagmentatis fabricantur, ut ex observationibus captis de pulli in ovo incubato, et humani embryonis incremento patet; et quotannis in praelectionibus suis theoreticis confirmat Boerhavius. Ergo quicquid solidarum partium

compo-

compositionem ingreditur fuit ante in nervorum liquidis. Quum autem eae, ut norunt Chymici, consistant terra, quae veluti basis est; oleo, et aqua, quae glutinis loco inservit; et sale quodam animalibus proprio, blando, neutro, quodque distillatione per retortam alcalinum, et volatile redditur, cum reliquis principiis intime misto et unito; utique sequitur spiritus animales omnia haec principia continere: ac proinde esse velut quintam, ut loquuntur, essentiam sanguinis et succorum reliquorum: cujus vehiculum est aqua, vel lympa purissima, mobilissima, fluxu per vasa, quae gradatim ex capacioribus angustissima, et ultra omnem imaginationem subtilia deveniunt, admodum attenuata; calore rarefacta; et vaporis potius, quam fluidi sensibilis naturam referente; quae simul imbuitur terra, oleo, et sale praedictis; itidem tenuissimis, maximeque elaboratis, et subactis, intimeque permistis; quae-

quaeque omnes sensus fugiunt, antequam priorum canalium nutritione peracta, in substantiam solidam et consistentem tandem conversa sint. Unde quidem patet nec esse necessarium, nec erroris expers, spiritus hosce comparare cum particulis luminis, cum spiritibus urinosi, fermentativi, vel cum alio quovis liquore ab eo discrepante, quem modo descripsimus. Nec puto quidquam, vel in elementis geometricis evidentius ex datis sequi, quam placitum hocce exposita spirituum animalium existentia. Eritque illud non parvi usus ad illustrandam nostram de morbi Hypochondriaci et Hysterici naturae sententiam, ut infra videre erit.

Quod ut clarius fiat, observanda, et, si fieri possit, explicanda insignis illa, quae cerebrum intercedit, et ventriculum intestinaque, primae coctionis organa primaria, sympathia et consensus.

sus. Hanc unusquisque in semetipso queat experiri. Quo enim quis cogitat intensius, reflexumque mentis actum vehementius exercet, eo caeteris paribus cibos ingestos coquit difficilius tardiusque. Et contra, quo quis animum a reflexione liberum magis habet, eo felicius citiusque. Videas fatuos, tardique et crassi ingenii homines, multum quotidie comedere et bibere, perfecte tamen digerere; licet vitam degant sedentariam, nec corporis mole, nec viribus caeteris antecellant: Ingeniosos vero, et prudentia graves viros, licet musculorum robore polleant, motuque satis magno agitentur, cruditatibus tamen in ventriculo coctionisque traditati esse obnoxios, dum caetera satis sani maneant. Quid igitur hac de re statuendum? An non verisimile est spiritus in cerebro factos non spernendum officium in alimentorum coctione prima praestare; in capite vero intensa meditatione retentos in ventricu-

lum et intestina minus fluere, pepsimque imperfectam tardamque concinnare? Quia ventriculi et intestinorum fabrica non leviter videtur huic opinioni favere. Amborum enim tunica intimae proxima nervosa tota est, cui intima villosa dicta aequaliter extensa subjacet. Utraque tunicis exterioribus amplior deprehenditur, et in plicas, dum tubus alimentaris minus distentus est, corrugata: unde quidem improbable non est nervos illos in tunica intimae proxima consistentes suis emissariis hanc penetrantibus spiritus animales in ventriculi, et intestinorum cava eructare. Videtur itaque natura in locis hisce spiritus ipsos novis ingestis haud parva copia permiscendos effundere, ut promoveatur coctio; ut chylo fluor concilietur; et ut idem spiritibus jam coctis imbutus, et scatens eos in sanguinem reliquosque succos secum delatos iterum cerebro et nervis reddat: Sitque adeo circulatio quaedam

dam spirituum inter cerebrum et vias primas. Hoc eo magis est verisimile, quod natura aliorum viscerum et vasorum ope, moliatur omne fere succorum animalium genus cum chylo in viis primis, et reliquo ejus versus venam subclaviam itinere, commiscere; bilem nempe hepaticam et cysticam; succum pancreaticum; humores varios a ventriculi et intestinorum tunicis suppeditatos; lympham denique ex lymphaticis missam in vasa lactea, receptaculum chyli, et ductum thoracicum: eo nimirum proposito, ut ille humor in sanguinem brevi commutandus, succis animali inquilinis abundans, et quasi perdomitus, eo minus sanguini dissimilis et peregrinus, omnia enim peregrina sanguini immediate injecta fere lethalia sunt, reddatur. Eo inquam rationi magis est consentaneum et ipsos etiam spiritus, inventu nervaeae et villosae tunicae, chylo in ventriculi, et intestinorum cavitate permiscendos

immitti. Nec huic opinioni adversatur Boerhavius, si quid tanti viri valeat autoritas, qui, fatente vel ipsa invidia, optime oeconomiam animalem intelligit.

Notata igitur, et quodammodo explicata cerebri cum ventriculo, & intestinis arctiore sympathia, et commercio; et spirituum a cerebro confectorum requisito ad primas coctiones perficiendas ministerio, illustranda proxime venit, et, quoad fieri potest, stabilienda propositio sequens, ut doctrina de morborum, quos tractamus, intima natura, causisque proximis clarior fiat et lucidior: Nimirum posita universali nervini systematis debilitate, si chylus et proinde sanguis ab imperfecta coctione alimentorum in viis primis crudior jugiter conflatus venis immittatur, liquida in vasis minimis fluentia (quaecunque ea demum fuerint, quocunque appellentur nomine,

nomine, nos spiritus vocamus, et nervorum cava permeare credimus) aquea nimis et tenuia, principiisque animalibus paucioribus praedita, et proinde effoeta, nimis mobilia et dissipabilia redditum iri.

Quae ut probetur, ex interiore physiologia observandum, in corpore animali (humano puta) complures esse canalium series diversae capacitatis liquidis diversae crassitudinis aut tenuitatis recipiendis exquisitè et speciatim accommodatas, a vasis maximis, quae sanguinem rubrum ferunt, supputando, ad ea usque, quae fluida omnium in corpore subtilissima sola admittunt, qui nostra sententia nervi sunt. Et quo quis curiosius oeconomiae animali rimandae operam dederit, eo majorem earum esse numerum credet. Boerhavius audiivi dicentem (fortasse υπερβολικως) non male subducturum rationem eum, qui

qui plusquam mille ejusmodi statueret. Multiplices hi tubulorum ordines ita sunt comparati, ut crassiores liquidorum partes, quae in vasa gradu proximo exiliora prae magnitudine propelli nequeunt, per venas arteriis suis capacitae respondententes in amplos satis canales revebantur. Et sic a capacissimis ad angustissimos unaquaeque series continet liquoris speciem tenuitate vel spissitudine tubulis suis convenientem; tenuiorem nempe illo, quod in ordine proxime ampliori, spissiore vero illo, quod in proxime exiliori fertur. His positis, expendamus quid sanguini crudo (id est minus quam par est cocto) multiplicibus hisce tubulorum ordinibus jugiter immisso continget; qui effectus ab iis, quae in sanitate sunt, discrepantes se prodent. Humores animales extra morbos acutos (nam cum de his agitur alius est sensus tum cocti, tum crudi, cui describendo immorari non est

est hujus loci) coctos apello, qui ex ingestis, superata propria indole, vi viscerum vasorumque in naturam animale[m] perfecte mutatis tales conficiuntur, quales per omnia corporis vasa rite fluere queant, variosque humores variis usibus animalibus destinatos, bonos et sanos, propriisque muneribus obeundis aptos dare. Contra crudi vocantur, qui debili virium coctricium actione imperfecte mutati, et animali naturae minus assimilati ingestorum, ex quibus conflantur, indolem nimis retinent; adeoque in easdem, ac ipsa ingesta, degeneraciones spontaneas sunt proclives; unde in corpore animato alia necesse est suppeditari liquida, atque requiruntur ut functiones recte peragi queant, sanitasque conservari. Succorum animalium vehiculum primum est aqua mera elementaris: quae quidem per se spectata simplex est, neque mutabilis

lis secundum sua elementa *, saltem ulla vi, quae in corpore animali queat exerceri; estque eadem in omnibus corporibus organicis, tam plantis quam animalibus. Solae igitur particulae ab aqua hac diversae, quas heterogeneas uno vocabulo postmodum vocitare liceat, in praedictis succis eas subiêre mutationes, quibus ex peregrinis inquilini facti sunt. Harum mutationum primarias quasdam hic loci memorabimus, eas duntaxat seligentes, quas propositioni quam probandam suscepimus illustrandae, & stabilendae conducere existimamus; conclusionem qua possumus ratiocinii severitate elicituri. Primum igitur particulae succorum animalium heterogeneae aqueo suo vehiculo permistae et implicitae, viscerum, vasorumque actione, admodum attenuantur, et comminuuntur. Hoc ex eo manifeste patet, quod homo sola farina cereali

reali

* Vide Boerhav. Chemiam.

reali, & aqua nutriri, et sustentari possit. Nimirum crassiusculus ille pulvis sola aqua dilutus ita in corpore animali maceratur, solvitur, atteritur, et comminuitur, ut inde liquores conficiantur omnibus, vel exilissimis, corporis vasis permeandis idonei. Eaedem item fluidiores redduntur, et ad motum, fluxumque aptiores. Hoc evidens fit exemplo modo allato. Ex frumenti polline, et aqua fit sanguis ruber; qui constat ex globulis rubris sero innatantibus, qui singuli in sex globulos separatim pellucidos resolvuntur: Ergo ex eodem polline et aqua sphaerulae rotundantur, et expoliuntur, quales ante in ingestis non exstiterant, canalibus conicis cylindricisve permeandis optime accommodatae. Porro in minorem etiam molem compinguntur, et densiores sunt, et ponderosiores, quam fuerant ante coctionem celebratam. Hoc evincitur ex sanguinis gravitate. Homo ex solo lacte ovillo,

*vel bubulo ali potest, et sanus, alacerque agere. Sed ex accuratissimis experimentis summi pariter philosophi, et medici Jacobi Jurin *, sanguis humanus lac bubulum (quod serum ejusdem sanguinis pondere ad amussim aequat) superat gravitate parte circiter quinquagesima; sanguinis autem crassamentum idem lac excedit fere decima. Quum igitur sanguis ruber, ejusque imprimis crassamentum lac bubulum unde totus conficitur pondere notabiliter superet, videtur tuto posse concludi posse multas particulas, quae sanguinis compositionem ingrediuntur, organorum corporis animati efficacia in minorem compingi ambitum, densioresque reddi. Sed si haec redargutioni videantur obnoxia, rem paulo accuratius expendamus. Omne animal lac producens (inter quae homo) lacte intra proprium corpus confecto nutritur †: siquidem chylus in viis primis ex ingestis*

** Philosoph. Transact. No. 163. † Vid. Boerhav. Chemiam.*

gestis praeparatus, postquam venae subclavae infusus cor, et pulmonem penetraverit, sit lac, et tale revera in corpore existit, sive a reliquo sanguine glandulis uberum separetur, sive non: nimirum, ut ex chylo lac, ita ex lacte sanguis concinnatur. Chylus ipse nec sincerus, nec tanta copia potest haberi, ut ejus pondus certo explorari queat. Si hoc fieri possit, nullus dubito quin lacte humano levior deprehenderetur. Lac autem humanum quam potui curatissime examinando, inveni ipso sero sanguinis puro et limpidio notabiliter levius, videlicet ducentesima ad minimum parte. Sed ex hoc lacte totus sanguis, tum serum, tum crassamentum, conficitur; nec aliud quidquam notatu dignum ei componendo impenditur; totumque ipsum lac in sanguinem convertitur. Ergo organorum energia plurimae liquidorum animalium particulae densiores, et ponderosiores, quam antea fuerant, redduntur. Denique quum homo

vario alimenti genere vescatur, multaque ingerat, et rite concoquat, quae extra corpus difficulter admodum misceri intime queant, carnes nempe, pisces, ova, panem, butyrum, caseum, oleum, &c. unumquodque autem animale liquidum aequabile sit, uniusque modi; manifestum est particulas singula liquida constituentes, vi organorum vitalium, permisceri quam penitissime, heterogeneis tum inter se mutuo, tum cum fluido suo vehiculo arcte unitis, et quadam cohaesionis vi junctis manentibus. Quum igitur hae mutationes ingestorum vi corporis animati peragi debeant, ut singuli succi boni fiant, et sanitatis functionibus rite obcundis idonei; et quidem certo gradu, qualis corporis cujusque singularis constitutioni exquisite conveniat; rectae rationis legibus consentaneum est inde inferre, mutationes eas imperfecte fieri in iis corporibus, quorum virtus concoctrix debilitata est, et im-
 minuta;

minuta ; id est particulas succorum in istiusmodi
 corporum canalibus fluentium aequo minus atte-
 nuari, et comminui ; rotundari, et expoliri ;
 compingi, et densari ; minusque intime inter se
 misceri, et uniri. Ponamus igitur cruditatem
 humorum modo definitam cum nervini systematis
 universali debilitate in uno eodemque homine
 conjungi, contendo inde futurum, ut liquida in
 vasis omnium exilissimis fluentia nimis aquea et
 tenuia, principiis animalibus paucioribus prae-
 dita, et proinde effoeta, nimis mobilia et dissi-
 pabilia reddantur. Quod probare aggredior
 modo sequenti. Quum nervinum systema, quod
 motus muscularis in animali corpore principium
 et fons est, debilitatum supponitur, cordis systole
 et arteriarum proinde diastole (haec enim illi
 proportionata est) inertius languidiusque exer-
 cebitur ; humoresque ideo lentius, tardiusque
 per vasa omnia propellantur. Verum non solum

vis urgens, sed et sanguinis quoque momentum imminuetur, utpote qui propter coctionis defectum minus aequo densus, et ponderosus conficitur, ut supra demonstratum est. Porro propter crudam, quae supponitur, sanguinis indolem, plurimae ejusdem particulae non satis attenuatae seu comminutae, nec satis rotundatae seu laevigatae, fluxui per vasa exilia non satis reddentur idoneae; majoremque facient resistantiam impellenti potentiae; qui tertius imminutae propulsione humorum fons. Interea vero, quum particulae heterogeneae sanguinis, succorumque inde derivatorum, propter vires coctrices labefactatas, debilius tum inter se mutuo, tum cum fluido suo vehiculo commistae sint, et unitae; ab eodem ipsae nimis facile poterint separari. Hinc fiet, ut quoniam succi per multiplices canalium series ordine decrescentes agi debent, cum ad vasa omnium subtilissima ventum erit, vehiculum aqueum

um particulis suis heterogeneis nimis spoliatur ;
 quae frequentes nimis manebunt in iis tubulis,
 qui inter maximos et minimos sunt medii, utpote
 aequo minus fluxiles ; debilius propulsae ; et a
 vehiculo suo nimis facile separabiles. Hinc
 ultima et tenuissima vascula liquidis implebun-
 tur, quorum vehiculum nimiam habebit propor-
 tionem ad partes heterogeneas ; adeoque ipsa
 erunt aquea nimis, et tenuia ; principiis anima-
 libus paucioribus praedita (particulae enim he-
 terogeneae sunt principia animalia non vehi-
 culum aqueum) et proinde effoeta, nimis mobi-
 lia, et dissipabilia : quod probari oportebat.

Antequam ulterius progrediamur, quaedam
 ad praesens argumentum spectantia notabimus
 scholiorum loco. Primo, sive nervi cavi sint,
 sive solidi ; sive spiritus animales dicti existant,
 sive nulli sint ; aliquis certe erit hujus Theore-
 matis

*matis usus. Quum enim multiplices esse vasorum in corpore humano series ordine decrescen-
tes satis constet, nutritionemque solidorum staminum in vasculis minimis perfici ; inde videre est ex succis crudis, debiliter propulsis, fibras
laxas, imbelles, nimis humidas parumque elasticas aedificari. Secundo, si nervi cavi sint, et spiritibus permeentur, utique cerebro, si cui ali corporis parti, speciatim applicari debet eadem argumentatio. Quum enim cerebrum, secundum hocce placitum, sit viscus fabrica sua glandulosa liquorem omnium in corpore subtilissimum a sanguine illuc apportato segregans et sejungens, debent esse ibidem plurimae vasorum series, a maximis numerando, quae rubrum sanguinem admittunt, ad ultima et exilissima emissaria seu nervos. Ergo spiritus cerebri, modo tales dentur, positis quae supra dicta sunt, aqueos nimis et tenues, pauperes effoetos, nimis
mobiles*

mobiles et fugaces fieri necesse est. Denique haec omnia ita concipienda sunt, ut motus circulatorii impedimenta in iis vasculis fieri putentur, quae tum sanguinem rubrum, tum serum sanguinis ferentibus tenuiores sunt et exiliores: Etenim si quacunque de causa, in majoribus hisce canalibus obstructio notabilis consisteret, continuo excitaretur inflammatio, vel febris, propter cordis et arteriarum vim fortiter satis ibidem exercitatem. Nec necesse est ut eae succorum imperfecte coctorum particulae, quas vascula exilissima non pertingere docuimus, quiescere prorsus, et stagnare supponantur, cum singulis arteriarum ordinibus suae respondeant venae, quibus quae prae magnitudine in vasa exiliora trudi nequeunt, in amplos satis canales sanguini rubro denuo reddendi revehantur. Quoniam vero tales particulae segnius per canales suos promoven-

pellenti vi; vasa illa, in quibus morantur distendendo reliqua compriment, et proinde aequabilem succorum per omnes tubulorum ordines distributionem turbabunt; visceris sui functiones laedent; et obstructionibus ibidem confirmandis fundamenta ponent.

Praemissis quae clarioris doctrinae gratia praemittenda censui, institutae brevitatis ratio jam postulat, ut sententiam nostram de morborum hypochondriacorum et hystericorum natura, causisque proximis, abjecta cunctatione, declarem. Ea autem hunc in modum se habet. Affectus hosce, cum constantes sunt et diuturni, (nam de insultibus transitoriis vel in viris, vel in mulieribus, quorum intervalla ab omni tali labe libera sunt, hic non agitur) inde oriri statuo, quod cerebri nervorumque ab eo derivatorum compage laxa, imbelli, minusque energetica et
elastica

elastica existente; nervorumque simul liquido aqueo nimis, pauperi et effoeto; alimentorum in viis primis coctio mendose et imperfecte peragatur, propter insignem illam sympathiam cerebri cum digestionis organis supra expositam; quaecunque demum ejus causae fuerint, siue quas nos tamquam vero maxime similes indicavimus, siue aliae: Unde chylus, adeoque sanguis, et reliqui ab eo derivati humores crudi quodammodo et degeneres conficiantur necesse est; sed subtili nonnumquam adeo vitio, ut vix vel in viis primis, vel in vasorum majorum systemate queat persentiri. Imprimis vero debent ipsi spiritus inde depravari; tum quia, uti nos credimus, hi vapidi et inertes in ventriculi et intestinorum cava fluentes pepsis imperfectae autores fuerant, et proinde chylo et sanguini affusi culpabiles cerebro et nervis denuo reddendi sunt; tum quia, propter generalem succorum crudita-

tem, iidem aquei nimis et pauperes, ut supra docuimus, conflantur : si rejiciatur causa prior, tamquam incerta nimis et precaria, admittenda mehercule omnino posterior. Spiritus igitur degeneres in cerebri cortice jugiter separabuntur ; et alimentorum in viis primis coctio imperfecte jugiter, et mendoſe exercebitur : et quo haec mendoſior et imperfectior, eo ſpiritus magis degeneres fient ; eoque laxior et imbecillior evadet cerebri nervorumque tonus ; quia cerebrum et nervi ab his ſolis nutriuntur, iſdemque perpetuo alluuntur, penetrantur et macerantur : Quo vero tum cerebri nervorumque tonus, tum ſpirituum craſis magis corrumpatur, eo rursus imperfectius alimentorum digestio procedet. Porro, quum ſupra demonſtratum fuerit poſita humorum cruditate generali, et nervorum debilitate, particulas ſuccorum heterogeneas minus quam par eſt attenuatas, minus politas et rotundatas, minusque

minusque compactas et densatas, nimis magna copia in iis vasculis, quae inter amplissima et exilissima mediae capacitatis sunt, morari, utpote tum ad motum fluxumque ineptiores, tum debilius propulsas; adeoque in visceribus, quae permeant, obstructionibus concinnandis viam sternere, eorumque functiones laedere; quo crudior erit succorum indoles, eo in visceribus chylo conficiendo famulantibus, hepate puta, liene, pancreate, glandulis mesentericis, aliisque obstructiones crebriores fient et pertinaciores; eoque ipsa ineptiora reddentur quae bono chylo faciendo debitam opem ferant: et vicissim quo crebriores et magis confirmatae sint hae obstructiones, eo crudior fiet chylus, utpote eo majori viscerum memoratorum efficaciae parte privatus. Pari ratione iisdemque de causis obstructiones etiam in cerebro fiant necesse est, quae quo majores, eo spirituum bonorum ibidem separationi magis obstabunt

*stabant: et vicissim quo peiores spiritus in cerebro
 secernuntur, eo erit viscus illud obstructionibus
 magis obnoxium, propter succorum cruditatem
 a statu morbofo nervorum et spirituum penden-
 tem. Haec itaque omnia vitia, videlicet laxa
 cerebri et nervorum debilitas; aquea nimis,
 pauper, effoeta, nimis mobilis, nimisque fugax
 et dissipabilis spirituum animalium indoles; de-
 pravatum coctionis alimentorum in viis primis
 exercitium; succorum cruditas; viscerum chylo
 faciendo inservientium, ipsiusque cerebri obstruc-
 tiones, ab inaequabili liquidorum per multiplices
 canalium series propulsione exorientes; haec
 inquam vitia, quum connexa invicem sint, et
 concatenata, labente tempore quasi per circu-
 lum augebuntur: omniaque aegro in pejus ruent,
 donec morbus ad $\alpha\pi\mu\pi\upsilon$ pervenerit. Quibus
 si insuper adjiciatur aliqualis succorum acrimo-
 nia nata ex spontanea degeneratione propter in-
 gesta*

gesta imperfecte animali naturae assimilata, et indolem propriam nimis retinentia, utique habebuntur principia, quibus omnia morborum hypochondriacorum et hystericorum symptomata, me judice, commode, et absque ulla inflectione aut detorsione, quousque hodie perspecta est oeconomia animalis, explicari et resolvi queant.

*Longum nimis esset, illustrissime vir, et alienum a proposito nostro qui tractatum justum non .
molimur, numerosa, quae in hisce morbis conspiciuntur, phaenomena hic loci sigillatim expendere, et cum modo tradita explicatione comparare. Uberem eorum catalogum secundus poematis liber exhibet; in quo nonnullorum etiam solutio theoretica proponitur: reliqua pleraque ibidem recitata lector quivis in hujusmodi rebus modice versatus, ex principiis supra positis haud magno negotio ipse deducere poterit. Nunc au-*

tem

tem aliquot duntaxat morborum, quos tracto proprietates, quibus eorum natura plenius illustratur, speciatim considerabo: obiterque autoris saepius supra laudati theoriam ad eosdem spectantem, si non aliqua ex parte erroneam et falsam, imperfectam saltem esse, et supplemento egere ostendam. Quibus factis, literas hasce, quae in maiorem quam putaveram molem crevere, claudam et obsignabo.

Hypochondriacos et hystericas, si confirmata fuerit labes, morbi acuti, sive epidemici, sive intercurrentes rarius aggrediuntur. Hoc ex eo fit, quod in illis fibrae laxae debilesque sint, succique crudi, motusque humorum languidior, atque adeo minor calor corporis summatim considerati quam in sanitate: Contra in hisce liquida exaltentur fibraeque rigescant ultra sanitatis modum, majorque calor in corpore exoritur

tur propter validiorem humorum per vasa propulsionem. Sunt igitur morbi, quos tracto, acutis ex diametro oppositi. Propterea fit ut fortior causa requiratur iis producendis in hypochondriacis et hystericis, quam in perfecte sanis, quoniam ab extremo in extremum difficilior et operosior est transitus. Quo spectet aphorismus ille Hippocratis, " Qui acidum ructant " morbo laterali non tentantur."

Si vero morbus febrilis nervorum debilitate laborantes invaserit, feliciterque superetur, cerebrum et nervos firmiores, quam prius fuerant, plerumque relinquit, morbumque prius infestantem vel tollit, vel minuit; eoque potentius benignum illum effectum producit, quo acrior fuerit et vehementior. Etenim velox et validus humorum per vasa et viscera motus paucorum dierum spatio celebratus aequipollet forti et diu-

turno exercitio : et proinde, si viscera omnia sana relinquat, debet fibras minimas, particulas earum fortius compingendo, robustiores et rigidiores, magisque elasticas, quam antea fuerant, reddere ; adeoque cerebri nervorumque tonum firmare, eadem prorsus ratione, qua validum exercitium parum effectum in operariis quotidie producit. Porro viscerum obstructions minus pertinaces motu febrili poterunt reserari ; (accedente imprimis temperata, et humida victus ratione, quae febricantibus, ut plurimum, adhiberi solet, et debet) et sic una ex primariis morbi prioris causis subtrahi. Nec solae febres continuae nervos roborant, verum etiam et intermittentes ; quae proinde, si hypochondriacos hystericaeque occupaverint, ocyus abigendae non sunt ; sed suo genio, quantum aegri vires ferendo sunt, relinqui. Quo enim diutius duraverint, si tandem aeger convalescat, eo firmiter

ence-

encephali systema concinnant, ut non raro observari. Unde saepius animum subiit credere, quod si certam tutamque methodum calleremus inducendi tertianam vel quartanam febrim, multum proficeremus in iis morbis curandis, qui a nervorum, et spirituum imbecillitate pendent. Olim legi, sed quo in libro memoria excidit, fîcus quasdam in exteris regionibus nascentes talem effectum praestare, quae propterea febriferae dicebantur; quid veri subsit nescio.

*Morbus, cui illustrando incumbimus saepe cum aetate sponte fugit, et consenescentes deserit, observante Hippocrate *. Etenim gliscente senectute fibrae nervique omnes aridiores, et rigidiores, quam antea fuerant, paulatim redduntur.*

h 2

tur.

* Vide tres insignes locos in libro de morbis secundo; quorum primus incipit, Morbus ficcatorius, sectione LXIV: Secundus, Morbus ructuosus, sectione LXVII: Tertius, Morbus niger, sectione LXXI Editionis *Vanderlinden*.

tur. Quum igitur humida debilisque staminum laxitas sit primaria horum affectuum causa; seniumque eo suapte natura tendat ut eam laxitatem superet, utique mirum non est, quod multi hypocondriaci et hystericae, vergente aetate, absque notabili auxilio vel victus, vel medicamentorum, melius indies agentes tandem omnino sani evadant; quando nimirum ea, quae perpetiuntur, mala minora sint commodo, quod crescens aetas adfert.

Si vero morbus in vergente aetate constitutos deseruerit, iidem cruda, quod ait poeta, viridique, senectute postmodum fruuntur; et longaevi plerumque fiunt. In morbo enim, ut supra est ostensum, liquida in minimis vasis fluentia sunt tenuiora magisque aquea quam in perfecta sanitate. Ergo vasa minima ejusmodi fluente jugiter irrigata et repleta diutius aperta manebunt,
quam

quam mansura essent, si abfuisset morbus. Quum autem senii ratio ea sit, ut multa vasa exilissima sibi invicem appressa oblitterentur, et con- crescant in fibras solidas et impervias, mani- festum est senectutem in hisce affectibus protelari. Videre itaque est hypochondriacos hystericasque, sine morbis suis tandem triumphaverint, illa saepe aetate, qua senescunt reliqui, juveniles revera agere; sensuque tam internos, quam ex- ternos (praecipue visum) vividiores et acutiores retinere; seroque tandem senes factos grandae- vos mori. Quam quidem pulcherrimam obser- vationem fateor me erudito, ut experto viro saepius laudato debere.

Verum, ut aperte agam, videtur ipsa illa ob- servatio cum ejusdem auctoris theoria parum fe- liciter congruere. Siquidem ille in libro de eadem materia speciatim conscripto succorum viscidita-

tem

tem et acrimoniam fibrarumque laxitatem perpetuo incusat, tamquam horum morborum causas primarias et fundamentales; illosque in pathematis hisce semper tenaces nimis, et viscidos esse pronunciat, nisi forte in extremis aegritudinis stadiis, ubi viscere aliquo nobili corrupto, hectica sanguini reliquisque humoribus labes superinducta crassem eorum frangit, et dissolvit. Si vero succi omnis generis, tum qui in vasis majoribus, tum qui in minimis exilissimisque circumfluunt, (nam nusquam distinguit, absolute ubique et generaliter loquens) viscidi nimis sint, et tenaces, qui poterit senectus a morbis hisce protelari? An humorum spissitudo universalis, et ad canales minimos permeandos tarditas, quae una, et quidem primaria est causarum senium producentium, senio arcendo symbolum conferet? An succorum omnium viscositas nimia oculi pelliciditatem, visusque acumen, imaginationem vividam et versatilem,

satilem, memoriam firmam et expeditam, artus denique flexiles agilesque conservare possit? An vasa minima ideo tardius in fibras solidas et impervias concrecent, quod liquida omnia per plures annos aequo crassiora facta tubulis suis ingrediendis transeundisque ineptiora evaserint, aptiora vero quae eos collapsos, vel compressos coagmentari sinant, vel una cum iis in consistentia, et imperforata stamina coeant, et conglutinentur? Utique deberet potius senectus praeter naturae modum praecox inde concinnari: et superato morbo, quantumvis perfecte, senium mehercule longius removeri nequiret, quam si sanus per omnia mansisset homo. Posita enim generali succorum visciditate, nulli possent tubuli manere aperti post diutinam talis visciditatis durationem, qui, si haec abfuisset, coaluissent; multi vero, sanitate tandem restituta, penitus, et extra omnem reperationis spem occlusi,

et

et impervii concrevissent. Ne vero temere nimis et ambitiose, utpote uno tantum argumento fretus, tanti nominis viro obistere videar, permitte quaeso, humanissime Shavi ! ut rationes quasdam alias, quae in id impulere, longiuscule persequar; eademque libertate proponam, qua ille suas contra vetustimum illud, et ab omnibus fere medicis receptum dogma de spirituum animalium existentia adornatas in medium protulit.

Hanc veniam petimusque damusque vicissim.

Primum igitur, merito dubitari potest, num in iis, quos tractamus affectibus liquida illa, quae canales majores adimplent semper tenacia nimis, et viscida fiant, etiam extra ultima eorum stadia de quibus supra, nec ne. Quamquam enim concederetur in hypochondriacis hystericisque victu pleno, lauto, opiparo, in quo multum semper pinguis est, et glutinosi, quotidie

uten-

*utentibus, sanguinem, succosque immediate inde
 separatos tenaces nimis et viscidos deprehendi;
 quoniam hujusmodi ingesta vi coctrice, quae in
 morbis hisce semper debilior est, domari, pro-
 priamque naturam deponere renuunt: quamquam
 etiam concederetur majorem affectorum partem
 istiusmodi dieta vel etiamnum vesci, vel olim
 antequam aegrotarent vesci solitam; sympto-
 mataque eo, caeteris paribus, molestiora, et
 acerbiora percipi, quo cibi potusque pleniores
 meracioresque ingeruntur, utpote concoquente
 facultate eo minus domabiles; adeoque plero-
 rumque, ut se res habent, hypochondriacorum
 et hystericarum gravius laborantium sanguinem
 venis eductum spissum nimis, et viscosum con-
 spici: quamquam haec omnia concederentur, ni-
 bilominus tamen fatendum, nonnullos diversam
 plane victus rationem inire, semperque iniisse, qui
 tamen tali labe immunes non sunt. Multae puellae*

potibus aquosis theae et coffeae sese ingurgitan-
tes, carne solidisque escis parcissimis utentes,
summeque abstemiae, symptomatibus tamen hy-
stERICIS iisque molestis admodum et pertinacibus
plectuntur. Unde misellis hisce succorum visci-
ditas? Annon harum cruor venis emissus dilu-
tus saepe, pallidulus, grumosa parte pauca,
serosa multa fluidus nimis deprehenditur? Mu-
lieres non paucae, imo pleraque hystericae men-
sum fluxu immodico periodice exhauriuntur;
et quo copiosior ea profluvies, eo magis exacer-
bantur cerebri et nervorum mala. At certe
vasorum sanguiferorum vacuatio nimia sangui-
nem tenuiorem et aquosiore, non viscidior
tenacioremque reddit. Partus laboriosus, et
quae inde sequuntur haemorrhagiae, et fluxiones
plurimas foeminas prius mediocriter sanas hy-
stERICAe affectioni cruciandas traducunt. Sed
credibile non est puerperam, cui deplentur mul-
tiplici

triplici fluore canales, quaeque per plures septi-
 manas victu tenui, et temperatis sorbitionibus
 decumbens alitur, succos viscidiores, quam ante
 habuerat, nancisci. Denique, ut de viris ali-
 quid addam, nonne saepe mercurius iis sympto-
 mata ad malorum hypochondriacorum classem
 omnino referenda inducit? Videatur historia,
 quam tristissimam de seipso narrat FULLERUS
 Medicinae Gymnasticae autor. Annon post ptya-
 lismum pleniorum absolutum, et profligatum inde
 penitus morbum venereum, etiam repletis de-
 nuo vasis, viribusque instauratis, imbellibus non
 raro nervis et spiritibus adeo languet homo, ut
 nequeat credere se persanatum esse; sed inani
 jugiter metu torqueatur, ne recurrat morbus,
 teste clarissimo Joanne Friend? At certe, vel
 ipsius, cum quo disputatur, sententia, Mercurius
 sanguinem reliquosque, quos attingit, succos at-
 tenuat, solvit, et fundit. Quum igitur causae

quaedam morbis hypochondriacis hystericisque viam sternant, quae sanguinem caeterosque humores adeo non viscidiores tenacioresque reddunt, ut revera dissolvant et tenuent; videtur sequi legitima conclusione eorundem tenacitatem, utcunque saepe in Pathematis hisce reperiatur; semper tamen (etiam extra ultima eorum stadia supra memorata) locum non habere; et proinde iis essentialia, si accurate velimus loqui, habenda non esse.

Secundo; non pauca sunt morborum, de quibus agitur, phaenomena constantissima, quae generali succorum lentori, et visciditati adeo non congruunt, ut toto, quod aiunt, coelo distent. Hujusmodi sunt promptus nimis et exquisitus doloris et voluptatis sensus; cogitatio velox et versatilis; impatientia; affectus levibus causis excitabiles; inconstantia; ingenium acre et penetrans;

penetrans; aliaque similis notae. Quid quaeso
 commercii, quid affinitatis interest inter haec,
 et inertem hebetemque, et proinde minus mo-
 bilem succorum omnis generis visciditatem? Re-
 spondebitur fortasse secundum laudati viri
 mentem haec ex eo produci, quod stamina minima,
 seu nervi in hisce morbis ita sunt comparati, ut
 minutis vibrationibus, tremulisque motibus levi-
 nimis de causa cieri queant, vel aetheri New-
 toniano, oscillationum earum causae immediatae,
 ut ipse sentire videtur, facilius, quam par est,
 morigerantes, vel succorum eos undique ambien-
 tium et alluentium acrimonia vellicati, et in ta-
 les reciprocationes acti. Sed responsum hocce, quo
 congruenter cum authoris nostri sententia, melius
 excogitare non possum, facili negotio retunditur
 et profligatur. Etenim cum solida stamina in
 morbis hisce aequo laxiora, minusque elastica
 ipse statuatur, omnesque consentiant, qui fieri po-
 test

test quacunque de causa, ut ea facilius in motus oscillatorios incitentur, quam si sana, id est tensa magis, magisque elastica essent? An chorda musica quo laxior ei vibrationibus minutis iterandis aptior? An minuta elasticitas majoris elasticitatis effectus exhibere queat? Æther certe Newtonianus, qualiscunque demum ille fuerit, neutiquam poterit hoc praestare. Haec certe mira esset ejus proprietas, qualisque omnia Materiae subtilis Cartesianae miracula longe transcenderet, et superaret. Sed pudet hisce diutius immorari. Quod ad succorum acrimoniam attinet, non negarim eam, affectus quos investigamus, si notabili saeviant gradu, semper comitari, quoniam languente facultate coëtrice, et torpescente motu, humores animali naturae imperfeëie assimilati, et ingestorum naturam nimis retinentes, spontanea plus minus vitia contrahunt; adeoque scorbutus cum iis, si radices altiores egerint,

rint, numquam non complicatur. His tamen non obstantibus, probatu facile est Phaenomena supra memorata a succorum acrimonia non produci, tamquam a causa specifica, et adaequata. Etenim ea in ipsis morborum, de quibus agitur, initiis apparent, ubi acrimonia insignis esse nequit, nec aliis notis evidentibus se prodit. Contra vero, in scorbuto primario, rheumatismo, lue venerea, phthisi purulenta, etiam gradum proveciorem adeptis, in quibus summam esse succorum acrimoniam omnes medici fatentur, vel non omnino conspiciuntur praedicta symptomata, vel non ita magna sunt, saltem non ita constanter iis adhaerent. Ergo non debent succis acris tamquam causae praecipuae imputari. At certe a generali humorum lentore, et ad motum tarditate deberent potius contraria produci. Quum enim ea, de quibus lis est, phaenomena velociores mentis actiones, vel passiones demonstrent,

strent, velociores etiam motus corporeos iis respondent, quamdiu anima cum corpore unitur, postulant.

[Ex iis, quae jam dicta sunt, si nos rationem recte subducimus, concludere licet theoriam in tractatu de morbo Anglico traditam sequentibus laborare incommodis. Primo quum autor succos in hisce affectibus (absolute et generaliter loquens) semper viscidos nimis et tenaces esse pronunciet, ultimis stadiis exceptis, si intelligat succos omnis generis, tum eos, qui in vasis maximis, tum qui in minimis continentur, falsum asserit, nisi falsa sit illa propositio quam me supra demonstrasse puto. Si vero eos tantum humores intelligat, qui majores canales implent, et qui vena secta educi queunt sensibusque obijci, utique parum accurate agit hos ab illis non distinguens: tum praetermittit indicare nimiam tenui-

tenuitatem liquidorum vascula exilissima permeantium, quam morbis hisce propriam esse docui. Porro dubitari merito potest num illi ipsi succi, qui in maioribus tubis circumfluunt, in hisce pathematis semper nimis spissi sint nec ne, etiam extra ultima eorum stadia; dubitandi causae jam traditae.

Haec fere sunt, vir celeberrime, quae de morbis hisce in Britannia nostra adeo frequentibus in praesenti dicenda habui; quibus tum quaedam breviter et obscurius in tractatu metrico suggesta illustrari possent, tum placita nostra cum aliorum opinionibus pugnancia defenderentur. Olim forte, modo vitam et vires Deus dederit, nec ampla satis observationum supellex defuerit, eandem materiam fusius retractabo. Tu interea, pro humanitate tua, et suavissimis moribus, compendiaria et defunctoria haec

aequus facilisque accipe; et quo haëtenus ingenii pollens acumine, qua eruditione multiscia instructus, qua constanti diligentia perseverans, quo denique ardore commoda humana promovendi flagrans, rempublicam literariam auxisti, iisdem artes et scientias, medicinam imprimis, Verulamii tui vestigiis insistens amplificare feliciter, quod facis, perge!

*Dabam Regioduni ad Hullam,
calendis Juniis anni 1738.*

NEURO-

NEUROPATHIAE

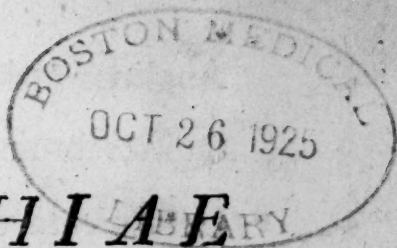
LIBRI TRES.

POEMA MEDICUM.

CHOCOLATE

12 1/2 CENTS

MADE IN U.S.A.

NEUROPATHIAE

LIBER PRIMUS.

CASTA animi Pallas; purae rationis ama-
trix ;

Incola sanctorum cordum ; Jovis omnipotentis

Progenies ; quae frugiferas mortalibus artes,

Dulciaque humanis adfers solatia rebus :

Quae fida errores delusae infomnia mentis 5

Fucosa verum specie referentia pellis :

Quaeque hominum genus a recti regione, bonique

Deflectens, palanisque tuo regis inclyta ductu ;

Ac tutum per iter regna ad felicia portas :

Huc ades audaci aspirans pulcherrima coepto ! 10

Morbum etenim obscurum versu illustrare Latino

Aggredior ; miseros torquet qui saepe Britannos ;

A

Angli-

- Anglicus unde etiam affectus per saepe vocatur ;
 Qui cerebrum diae sedem rationis, et ipsos
 15 Instrumenta voluptatum, saevique doloris
 Occupat imprimis exilia flamina nervos ;
 Inde omnes animi vires sternensque domansque.
 Quo magis arride nostris conatibus aequa !
 Dum quibus horrendae pestis tribuatur origo
 20 Seminibus : qualis morbi natura profundi :
 Quam varias fallax species, vultusque minaces
 Induat : et quid opis promittant arte medentes
 Eruere ; et fidis praeceptis tradere nitor :
 Ex castis sophiae penetralibus omnia promens.
- 25 Tu qui carminibus nostris, *Lantone*, solebas
 AEquior esse ; decus gentis columeque vetustae :
 Cui pietas, et prisca fides ; animusque Britanno
 Dignus ; et in tantis opibus moderatio rara ;
 Grandiaque ingenium capiens, facundaque lingua :
 30 Qui nive candidius pectus geris ; et bonitate

Extensa genus humanum complecteris omne :
 Ne medicum Arctoi vatis contemne laborem !
 Quo tibi dilectis concivibus utilis esse
 Nititur ; aerumnasque aegris depellere magnas
 Corporibus, quae suffundunt foedantque nigrore 35
 Vitam omnem, miscetque veneno gaudia quaeque.
 Sic, *Benedicte*, tibi pro votis omnia fiant !
 Sic morbi semper maneat immunis avari !
 Sic et fida comes, quae nusquam defuit ante,
 Haereat assidue lateri tibi Coesia Pallas ! 40

Ergo age, si ad notas paulum secedere musas
 Nunc vacet, arrectas aures adhibe, vacuasque :
 Nec bona conanti pudeat favisse poetae.

Principio, liquida ut clueat Doctrina, sciendum
 Magnam illam cerebri molem, niveaeque medullae, 45
 Concava quae interni capitis loca totius opplet ;
 Inque globi effingit cranî juncta ossa figuram ;

Sic fabricatam esse et structam mira ratione, ut
 Vitalis quae pars rivi tenuissima longe,
 50 Mobiliorque fluit, reliquo et mage pura liquore,
 Vi cordis projecta, et molli appressa cerebro,
 Mille per anfractus, invisibilesque meatus
 In cava nervorum tandem colata feratur.
 Inde fluens intra tubulos refluensque minutos,
 55 Ictibus atque ortus proprios persaepe laceffens
 Sensum omnem motumque homini ciet; omnia
 rerum
 Menti offert simulacra modis variantia miris;
 Atque animi affectus idem liquor excitat omnes.
 Hinc meminere homines rerum facile anteaotarum
 60 Hinc pulchra evadunt magnis ratione pares dîs.
 Qui quoniam longe pulcherrima cuncta animalis
 Munera obit; quaeque a plantarum stirpe virenti
 Secernunt, removentque procul genus omne ani-
 mantum;
 Spiritus hinc doctis animalis rite vocatur.

Hoc placitum nuper nonnulli insurgere contra 65
 Coepêre; et falsis freti rationibus ipsos
 Haud bene contendunt dici cava corpora nervos;
 A cerebroque per hos nullum transire liquorem.
 Nimirum quia non oculis ea cernere possunt,
 Quae, si certo essent, visum tamen effugere ipsum 70
 Deberent, aciemque humanam fallere longe,
 Inventis utcunque sit haec munita dioptris.
 Hi Chordarum instar nervos celeri undique motu
 Corporibus pulsos statuunt, tremuloque cieri;
 Percussumque ipsis pariter trepidare cerebrum. 75
 Hinc sentire volunt hominem; quin et ratione
 Pollere; atque artus varios hinc inde movere,
 Nescio quo tractis vibratîve impete fibris:
 Sanguinis aut crassi loca per diversa cerebri
 Impulsu fluxuque, et multiplices maeandros: 80
 Absque ope laudati fluidi, tenuîve liquoris.
 At male: nam quo vibrari queat impete pulsus

Humi-

Humidus, et molli laxus compagine nervus ?

Praeterea tenui spoliatur parte necesse est

85 Per caecos cerebri trusa, exilesque meatus

Tortilibus textos vasis, vitale fluentum.

Hanc autem trahere in se, et transmittere nervos

Omnino vero simile, atque probabile constat.

Pars etenim cerebri exterior, cinerisque colorem

90 Subfusci referens, et cortex nomine dictus,

In dura, et nivea finitur ubique medulla ;

Exsuccis mage quae struitur, fibrisque coactis :

At nervi exoriuntur ab hac, fiuntque medulla ;

Et sic compositi corpus diduntur in omne.

95 Caetera de genere hoc pleno sermone quotannis

Eloquio pariter fulgens, et Apollinis arte,

Explicat, et suavi stabilit *Boerhavius* ore :

Dulce decus medicique Chori, gentisque Batavae :

Carmine quae possunt vix ennarrier apte ;

100 Barbariem propter vocum et rerum novitatem,

Summatim tetigisse, et perstrinxisse satis fit.

Spiritus

Spiritus hic firmo si fiat rite cerebro ;
 Nervisque exceptus sanis fluitet, validisque ;
 Tunc hominem omnino recte sentire necesse est :
 Tunc ratione uti sana datur, atque serena : 105
 Tunc alacri gaudere animo, firmoque vigere :
 Et bene, constanterque omnis pulcherrima vitae
 Munera obire : fruique anima feliciter usque :
 Ut cujusque finit fabrica, et nativa animi vis :
 Sint reliquae imbelles licet omni in corpore
 partes : 110
 Sint externa etiam quamvis male prospera cuncta.
 Daedala vero animae si haec instrumenta laborent,
 Officiis et laesa modo fungantur inertibus ;
 Omnia contingunt contraria : nubila mens est :
 Deprimitur moerore animus, turpique timore : 115
 Toedet et ingratae spatium decurrere vitae :
 Sint reliquae stabiles licet omni in corpore partes :
 Sint externa etiam quamvis felicia cuncta.

Aspice

Aspice divitiis quosdam, titulisque superbis
 120 Florentes, famaue bona, viridique juventa,
 Ingeniisque acres, et duro robore firmos,
 Nonne vides languere pigros, et munera quaeque
 Torpentes, totoque enerves corpore, obire ;
 Crudelemque aegre trahere, et disperdere vitam ;
 125 Sint ipsi morbis licet intacti manifestis ?
 Non caementa juvant tristes, aequataque coelo
 Fabrica ; non arbuta juvant, et amoena vireta ;
 Auro spernuntur vestes, ostroque decorae ;
 Atque epulae, festique dies, celebresque choreae.
 130 Scilicet his cerebri vires, nervique fatiscunt ;
 Materies et spirituum corrumpitur omnis :
 Vividus hinc vitae sensus perit, et sapor acer :
 Innatusque homini sano vigor, atque animi vis :
 Sint reliquae stabiles licet omni in corpore partes.
 135 Quin et conficiunt sese per saepe, suasque
 Projiciunt animas tentantes limina lethi ;
 Usque adeo toedet coeli convexa tueri.

Miratur

Miratur, causasque eventus quaerit acerbi
 Morborum ignarum vulgus, fabricaeque animalis;
 Delirosque fuisse alto pronunciat ore. 140

At contra tenui depressos forte videbis ;
 Ingeniis, fama obscuros ; gelidaeque senecta
 Tardatos ; morbisque graves ; mortique propin-
 quos ;

Queis tamen est animus praesens, et ad omne pa-
 ratus

Officium ; reliquamque alacer decurrere vitam ; 145
 Et fortis mala ferre, bonis cupidusque potiri.
 Nempe est nervorum et cerebri vigor integer ollis;
 Dum reliquae imbelles sunt, et sine robore partes.

Nunc quibus imprimis causis, et qua ratione
 Nervorum cerebrique tonus, viresque labascant ; 150
 Spiritus atque una vitietur et ipse cerebri ;
 Visceribus reliquis constantibus, integrisque,
 Vel minimum laesis ; solers adverte, docebo.

Principio varii humores in corpore vivo,
 155 Qui crasso fecernuntur, rutiloque fluento,
 Tortilibus glandum vasis, cellisque minutis,
 Qualis adeps, bilisque acris, pituita tenaxque,
 Et liquidum genitale, et spiritus ipse cerebri;
 Ut propriis quique officiis apti generentur,
 160 Organa recte sese habeant ante omnia oportet,
 Nativa quae quaeque suum virtute liquorem
 Secernunt, et sejungunt a sanguine crasso;
 Quin et nonnihil immutant simul ipsa sua vi.
 Multiplex et praeterea concoctio rite
 165 Visceribus debet sanis peragi, validisque,
 A manducatu, deglutituque alimenti,
 Usque ad purpurei mirandum sanguinis ortum:
 Materies qua quaeque fluens in sanguine foeto
 Succis assimilata animalibus, atque subacta,
 170 Solvatur, vel mutetur tali ratione,
 Glandibus ut propriis coletur idonea cuique

Sincero

Sincero liquido, et perfecto constituendo :

Hinc intacta salus, omnique ex parte beata.

Ast infiniti cum sint specie, numeroque,

Humores nostri, nihil obstat, nec prohibet quin 175

Illius aut hujus turbetur coctio saepe,

Dum reliqui male non fiunt, fluitantque salubres;

Aut vitio forte exiguo, leviterque laborant.

Porro saepe adeo levis est, adeoque minutus

Cocturae primae defectus, ut is nequeat se 180

Prodere, dum fervent medio instrumenta labore;

Succorumque illud vitium, quod nascitur inde,

Non raro tectum lateat, jaceatque sepultum,

Dum permista fluunt vasis liquida omnia magnis.

Verum ubi multigenos humores daedala glandum 185

Fabrica delectos e sanguine traxerit omni,

Tortilibus ducens vasis, cellisque reponens;

Tum demum, officiis propriis si quilibet horum

Defuerit, quaedam laedatur nempe necesse est

190 Functio; et hoc ipsum pacto clarescere debet
 Humoris vitium, quod celatum ante latebat;
 Ut docet exemplo manifesto saeva podagra,

Denique cruda diu si materies generetur
 Illius aut hujus fucci, et culpabilis usque
 195 Coctura fiat prima; tum fabrica glandis,
 Quam rivus penetrat vitiosus, et alluit usque,
 Tandem lacedatur, labefacteturque necesse est:
 Paulatimque minus reddatur idonea recte
 Muneribus propriis, et constanter peragendis;
 200 Materies etiam si post bona suppeditetur:
 Hinc confirmetur vitium crescatque necesse est,
 At vero glandes ipsae si sponte laborent,
 Aut nimium laxa aut stricta compagine cretae;
 Aut cava cellarum propriarum obstructa gerentes,
 205 Aut alio quovis morbo victae teneantur;
 Tunc sanum haud poterunt humorem fundere
 certe;

Materies

Materies licet has attingat sana habilisque :

Ut cuivis perpendenti liquido pateat res.

His fundamentis stabilitis, nonne videre est
 Subtilem valde encephali, celeremque liquorem, 210
 Ipsius male si peragatur coctio prima,
 Aut cerebrum imbelli fuerit compagine laxum,
 Aut eadem imprimis, quod saepius, utraque fiant,
 Degenerem, crudumque diu fieri, et fluitare
 Posse, licet reliqui succi bene conficiantur ; 215
 Vel vitio tantum exiguo leviterque laborent ?
 Quin et, cunctorum cum sit tenuissimus idem,
 Quamvis morbosus fuerit, tamen omnia vasa,
 Quae quemvis alium admittunt, capiuntque li-
 quorem,

Transibit facile, et tardabitur obice nullo ; 220
 Atque adeo nullas turbas, nullosque tumultus
 In liquidis faciet crassis, vasisque alienis.

At vero in cerebrum, et nervos cum venerit ipsos

Mendosus

Mendosus liquor, et longae superaverit omnes
 225 Anfractus, tortusque viae, caecosque meatus ;
 Tum demum officiis propriis circumfluet impar :
 Paulatimque ipsos nervos et molle cerebrum
 Corrumpet crudi laticis, vapidique fluenti
 Perpetua alluvie, cellas penetrante per omnes ;
 230 Compagem teneram labefactante atque liquante.
 Spiritus hinc semper culpabilis injiciet se
 In cava ventriculi, et chylo miscebitur omni ;
 Nervorum patulis destillans oribus illic.
 Visceris et quoniam illius rector stimulusque
 235 Spiritus est, tarde exercebitur, et vitiose
 Functio ventriculi mutans ingesta, coquensque :
 Crudaque materies liquidi conflabitur usque
 Nervorum, effoeto fermento suppeditato ;
 Crudaque reddetur nervis, mollique cerebro.
 240 Hinc morbus confirmetur, crescatque necesse est.

Praeterea longo si duret tempore labes,
 Debilitabitur ulterius, languensque fatiscet
 Daedala nervorum, et teneri structura cerebri:
 Nimirum quoniam a crudo, vapidoque liquore
 Nutritum debent omnem trahere, atque alimenta. 245
 Omni etenim momento animali in corpore vivo
 Extenduntur, et elongantur tenuia vasa,
 Vi propulforum jugi distracta liquorum:
 Diductis hinc a se partibus attenuantur:
 Finesque avulsi franguntur, et abraduntur; 250
 In cute squamarum forma specieque cadentes,
 Aeris attactu deficcati, atque coacti:
 Interne vero liquidis mixti abripiuntur.
 Ast interstitia, et defectus inde relictos
 Non alius supplere liquor, sarcireve possit, 255
 Quam qui eadem penetrans pertransit et alluit
 usque.
 Nervi igitur tenues nimirum, et molle cèrebrum
 Nutri-

Nutritum à propriis liquidis quaerunt, capi-
untque ;

His etenim magis nequaquam subtilia dantur.

260 Ast eadem vero male cocta, et inertia si sint,
Debilitate compingantur, laxaeque necesse est,
Quibus nervi constant structi, cerebrumque ele-
menta :

Proptereaque ipsis robur virtusque fatiscat.

Atque haec multiplicis morbi, et valde fugiendi
265 Principia et Causae. Tribuerunt nomina inepta,
In maribusque hypocondriacum dixere medentes ;
Hystericum vero in foemellis nominatarunt :
Scilicet ex uno morbo binos facientes ;
Ignari labis naturae, et originis altae.
Ejus enim sedes primaria viscere in ullo
270 Chylifici ventris non est stabilita profecto :

Immeritoque uteros medici culpant muliebres.

Ast folium in cerebro, et nervis liquidoque locavit

Nervo-

Nervorum, sceptrum quatiens effraene tyrannus
 Crudelis; totoque tremendus corpore regnat. 275

Scilicet ille liquor, qui fanis continet in se
 Attenuata, probeque simul permista elementa,
 Nempe falem, blandumque oleum, terraeque
 minuta

Corpora, subtili lymphae fluitantia rore ;
 Vi vitae valide conquassata atque subacta ; 280

Degener hoc morbo factus, vapidusque aqueusque;
 Paucaque complectens elementa animalia pauper ;

Mobilitate celer nimia, nimiumque solutus

Diffluit, et nervis subito nimis evolat ipsis.

Et cerebri, nervumque, valentibus et bene fanis 285

Quae contenta gradu quodam, atque elastica
 constant

Stamina, pro sexu variaque aetate animalis ;

Compactisque vigent inter se firma elementis ;

Debilitata mala labe, et compagine fracta,

Intempestiva mollescunt flacciditate : 290

Dum crudus, tenuisque humor nimis alluit omnes,
 Anfractus, tortusque vagos, cellasque cerebri,
 Nervorumque tubos, et flumine macerat udo.
 Quin et debiliter coniectis ipse elementis,
 295 Ut docui supra, teneras male nutrit, alitque
 Nervorum et cerebri fibras, et daedala vasa ;
 Virtutem roburque evertens corpore toto.

Qui vero in victu errores, causaeque remotae
 Horrendam inducant pestem mortalibus aegris ;
 300 (Saevior et nunquam stygiis sese extulit undis)
 Omnia veridico describens carmine tradam.
 Nam neque fors hominum est adeo miseranda
 gravisque,
 Haec ut, si parent naturae legibus aequis,
 Irruat, et cumulo sese addat sponte malorum.
 305 Culpa opus, ut morbi moles condatur acerba.
 Quo magis haec, fidis recitans quae versibus addo,

Pectoribus scribenda imis, signandaque firme ;

Ut morbi acumnas vitare queamus amaras.

Illud in his vero rebus cognoscere oportet,

Quod quibus usque fuit natura debile, inersque, 310

Et laxa nimium compagine molle cerebrum ;

Nervorumque parum crescente aevo solidescent

Stamina, flexilibusque manent nimis humida fibris,

Infantum quales nervi fibraeque recentum ;

Omnibus his morbus facile ingruat ; utpote causis 315

Qui levibus concinnari queat, et stabiliri :

Foemineusque adeo sexus maribus generatim

Saepius, et gravius pertentetur ; quoniam stat

Debilioribus instructus nervis, cerebroque.

Hos vero certis poteris dignoscere signis

320

Plerique ingeniis sunt acribus excelsisque :

Primoresque annos clarat sapientia praecox.

Multa animo celeres versant, volvuntque pro-
fundo :

Atque fere memori conservant omnia mente.

325 Solliciti porro, plenique timoribus omnes;
Suntque verecundi nimis usque in rebus agendis;
Atque animi leviter praesentia mota labascit.
Ad risum aut fletum faciles, sensuque doloris,
Atque voluptatis pollent nimis exquisito.

330 Saevitiam horrescunt omnem, longeque relinquunt.
Non impune unquam venas inflantur Iaccho:
Non veneri crebro licet unquam impune litare:
Non duros poterunt ullos tolerare labores
Constanter; nec longa quidem jejunia ferre:

335 Lucubratio denique obeft insigniter usque.
Hos inquam morbus facile aggrediturque do-
matque,

Inductus levibus causis, culpisque minutis.
Debilibus porro instructi nervis, cerebroque,
Indole flexibili cum sint, infra recitandos
340 Admittunt facile errores, morbumque laceffunt.
At multos, quibus haec semel instrumenta animâi

Dura

Dura fatis, solidoque vigeant robore firma,
 Non minus invadit labes, victosque fatigat :
 Quippe ipsam culpae enormes, victusque solutus
 Vi valida impellunt renuentem, urgentque po-
 tenter.

345

Et primum, illecebris qui capti ignobilis otii
 Corpora torpentes minus exercent agitantque,
 Ni firmi valde fuerint ab origine nervi,
 Huic jaciunt morbo solidissima fundamenta.
 Languet quippe ollis concoctrix inde facultas : 350
 Spiritus et cerebri generatur crudus inersque,
 Debiliter conquassatis, coctisque elementis:
 Debiliterque ad se pressae fibrarum adiguntur
 Particulae, imbelles nervos ita constituentes.
 Quin et cum vigilans aliquid molirier usque 355
 Cogatur, fugiatque animae natura quietem,
 Quo minus exercet quis corpus, eo magis acrem
 Cogitat intendens animum, cerebrumque fatigat ;
 Ingenio

Ingenio si non hebeti, tardoque labore.

360 Unde quidem morbo plenissima suppeditantur
 Pabula, nam tenuis cerebri liquor usque retentus
 In capite, officiisque vacans velocibus illic
 Muneribus dêrit reliquis in corpore toto ;
 Ventriculo imprimis, quo rite alimenta coquantur:

365 Spiritus hinc homini crudus conflabitur usque.
 Nec quidquam cerebro et nervis, nervûmque li-
 quori

Tantum oberit, quantum, fidentes credite, torpor
 Corporis ignavus, si mens simul ipsa agitetur.

Hinc laedit fophiae studium vehemens ; animique

370 Affectus diuturni : hinc lucubratio laedit ;
 Quae somno quoque maturo melius peragendam
 Spirituum cerebri Pepsim turbat prohibetque ;
 Multiplexque adeo damnum mortalibus infert.

Quin etiam nervos frangit quaecunque voluptas

375 Saepe nimis renovatur, Iacchi munera laeti ;

Et

Et blandae veneris speciosae dona puellae ;
 Et molles Italûm cantus, rythmique sonori ;
 Atque epulae, festique dies, celebresque Choreae.
 Perpetuas nam delicias non Anglica ferre
 Corpora ; quae duro aptavit natura labori ; 380
 Quae valeant terram depresso findere aratro ;
 Aut valida annosum quercum exturbare bipenni :
 Aut pecori infestum cursu praevertere vulpem.
 Ocyus insequitur languor ; plectitque severe
 Quos blandum arridens pellexerat ante voluptas. 385
 Torridus at populus, cui sol incumbit eous,
 Siccosque indurat nervos calor aetheris ardens,
 Et cerebri liquidum dives coquit ac generosum,
 Desidiam, et luxum tolerat felicius omnem,
 Quo non continuo morbi nascantur acuti. 390
 Non illis nervi torpent requie diuturna :
 Non veneris laedit crebro repetita voluptas :
 Et facere, atque pati fortes crudelia possunt.
 Nobis frigenti, crassoque sub aethere natis

395 Encephali cessit systema infirmius; unde
 Parce deliciis uti, corpusque movere
 Cogimur usque, diu cupimus si rite valere.

Stravit saepe viam labi evacuatio magna
 Vasorum, effoetos pariens in corpore succos:
 400 Nonnunquam et morbi lenti; febresque malignae:
 Et partus dolor excrucians laceransque misellas;
 Et fragiles quatiens nervos fera mercurii vis.

Denique ventriculi minuunt quae ingesta vi-
 gore,
 Cocturamque ciborum homini turbant, prohi-
 bentque;
 405 Aut crudum immittunt vasis, vapidumque ali-
 mentum:

Officiunt tandem nervis, fluidoque cerebri:
 Imprimis usu longo si continuentur.
 Hinc calidae nimium vulgatae forbitiones

Coffeae,

Coffeae, theaeque nocent ; quae nil nisi gratam
Gustatu praebent lympham, potuque calentem. 410

Has Asiae credam regionibus esse salubres,

Altivolans ubi sol humorem decoquit aestu ;

Et torret solidas animali in corpore partes.

Talia sed gelidis caute fugienda Britannis.

Quippe aciem obtundunt stomachi, fibrasque re-
laxant :

415

Et cerebri liquidum reddunt vapidumque, aque-
umque.

Sponte quidem hoc crassi madido prae frigore
coeli,

Viscosisque cibus, et lenti glutine potus ;

Ni motu valido subigant concreta, coquantque ;

Torpescit nimis Angligenis ; nec corpora nostra 420

Adversos tolerant mores orientis adusti.

Immaturo etiam fructus, alimentaue inepta

Plurima, queis tenerae capiuntur saepe puellae,

Traducunt morbo miseras florente juventa.

425 Degeneres etenim pariunt in corpore succos ;

Atque adeo cerebri liquidum culpabile inersque.

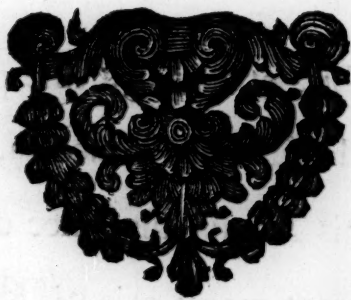
Quis foedam vero ingluviem, ardentisque liquores

Non damnet ? nimio quicunque impletur Iaccho

Saepius, et venis inimicum suscipit ignem,

430 Omnimodas dabit is poenas, sero resipiscens.

Libri primi Finis.

NEURO-

NEUROPATHIAE

LIBER SECUNDUS.

“ **O** Fortunatos nimium, sua si bona nôrint,
 Queis cerebrum et nervi nativo robore
 pollent,

Spirituumque latex dives fluit, ac generosus !

Non illi vitae detrectant munera honesta,

Perpetuis domiti aerumnis, fractique dolore : 5

Nec laetos hominum coetus, turbasque celebres

Suspecti sibi devitant, fugiuntve paventes :

Sed quocunque vocent patriai commoda charae,

Vel propriae res impellant, vel dulcis amici,

Ocyus advolitant cupidi, firmosque gerunt se. 10

Non hypocondriacis pariter felicibus esse,

Hyſtericifve licet, levius ni forte laborent ;
 Quippe domat morbus, vinclifque coercet amaris.
 Quo magis, incepti quae pars eſt altera noſtri,
 15 Multiplicem facie peſtim, plenamque querelis
 Depictam vivo ante oculos oſtendere fūco ;
 Decurſumque notasque mali deſcribere certas
 Conferet : et caecos acri penetrare reſceſſus
 Ingenio ; morbiſque aliis ſecernere caute :
 20 Ut perſpecta peti certis queat undique telis :
 Nec ſpecie ambigua decepti ſaepe medentes
 Com moda in aegrorum peccando turpiter errent.

Affectus vis incipiens plerumque recentis
 Ventriculum, et pepſis primae occupat inſtru-
 menta :

25 Et ſtomachi ardores urentes ignis ad inſtar ;
 Et ructus acidos tetro aut nidore moleſtos ;
 Singultumque acri ſaepe impete corripientem ;
 Atque gravem a paſtu ſenſum, et praecordia tenſa
 Efficit,

Efficit, et vultum nimio fervore rubentem :

Ipſaque perficitur tandem concoctio tarde. 30

Quippe huic officio imprimis liquor ipſe cerebri

Invigilat, ſtomachi vires, motumque gubernans;

Viſceris ut ſtructure fidem facit introſpecta ;

Et ratio perſuadet, et obſervatio multa.

Ille igitur, ſi mendofus devenit inerſque, 35

His primo plerumque ſolet ſe prodere ſignis :

Quae vexant alternatim, creſcuntque morando,

Atque auctu magno fiunt immania ſaepe.

Inde nova accedunt miſeris mala ; naufea lan-
guens ;

Atqui acidi vomitus fucci, bilifve virentis ; 40

Faecibus aut vini fimilis craſſove cruori

Rancentis maſſae, aut liquidae rejectio lymphae ;

Aut lentae pituitae, indigeflive alimenti.

Haec pleno imprimis turgentes ventre fatigant.

Namque ingeſta ſuam, ſtomacho languente, ſe- 45
quantur

Naturam,

- Naturam, coëctrice minus virtute subacta ;
 Humentisque calore loci remorantia acorem
 Concipiunt ; vel putrescunt ; vel glutinis instar
 Lentescunt, ortum muco praebentia inertì :
 50 Noxia visceribus tandem, et renuentia vinci ;
 Auctaque multiplici succo, quem viscera fundunt
 Auxilium pepsis, fermentumque utile chyli,
 “ Ejiciuntur, et ore foras glomerata feruntur ;
 Nempe irritatis nervis, liquidoque cerebri.
 55 Sed neque jejunos morbus finit esse quietos :
 Quippe acres stomachi morsus, et tormina saepe
 Infestant ; miroque sonori murmure flatus
 Nunc huc nunc illuc toto se abdomine volvunt.
 Qui nisi, laxatis vinclis, et carcere rupto,
 60 Effugiant tacite lapsi, raucumve boantes,
 Angorem saepe horrendum, dirosque dolores
 Chylificum tendendo tubum, et vicina premendo
 Concinnant ; subitamque necem intentare videntur.
 Ast ad se redeunt his erumpentibus aegri ;

Quaeque

Quaeque ipsis fuerat modo spes extincta relucet. 65

Sunt qui vix unquam esuriunt, gratove alimenti

Ullius delectantur, dulcique sapore :

At numerus longe major plus appetit aequo ;

Correptasque avide bolos nimis ingerit acer ;

Ventriculum ingestis onerans aegre subigendis. 70

Nonnullos obscuroa fames, similisque caninae

Macerat, et cerebrum latrat lenimen edendi :

Ast assumpta coquunt nihilo felicius iidem ;

Humores crudos cumulant pabula morbi.

Denique ventriculi, morbo dominante, facultas 75

Omnimodis perturbatur, prostrataque languet ;

Et primae pepsis reliqua instrumenta fatiscunt.

Interea cerebrum tetri contagio morbi

Incipit inficere, et nervorum invadere sedes ;

Serius, aut citius, prout haec, vel robore pollent, 80

Vel laxa nimium compagine creta vacillant.

Quin et nonnunquam, sed rarius, horrida labes

Ventri-

Ventriculo intacto praeceps caput impetit ipsum.

Hoc pueris, nam ventriculus robustior ollis,

85 Debiliorque simul moles pulposa cerebri,

Accidit interdum; et teneri infelicibus anni

Intempestiva nigredine suffunduntur.

At quibus est primo laesum caput, omnibus ipsis

Ventriculus tandem inficitur, memorataque gliscunt

90 Signa mali, si dira lues crudefcere pergat :

Confimilique modo ftomacho qui forte laborant

Principio, his ipsum, morbo crefcente, cerebrum

Oppugnatur, et arx animae concuffa labafcit.

Illud in his vero rebus cognofcere oportet,

95 Haud uni cuiquam affectûs figna omnia adefle

Tradita jam, nec quae poft defcribenda fequuntur.

Nam veluti fylvae denfae cum faeva procella

Incubuit, vexatque furenti turbine quercus ;

Nonnullae evulfae radicitus exturbantur :

Fran-

Franguntur trunci graciles, cariosaque ligna; 100

Atque imos aliae ramos, aliaeque supernos

Amittunt; facies laesis non omnibus una,

Idem aquilo quamvis percusserit incitus omnes;

Haud aliter morbi fera vis non corpora quaeque

Infestat, torquetque modis patientia eisdem: 105

Sed prout haec ipsis pars, illave debilior stat,

Proque gradu affectûs vario, causisque remotis,

Induitur speciem variam, variaque malorum

Incedit pestis victrix comitante caterva.

Prima autem morbi cerebrum petere incipientis 110

Signa fere mentis motus velocior aequo;

Crebrior et solito meditatio; sollicitudo;

Indolis et turbata aequabilitas nativae,

Nunc hebetes, et morosi dum nempe videntur;

Nunc faciles iidem, et jucundi sponte, loquacesque 115

Evadunt; hominumque aures capiunt, animosque

Haud expectatis salibus, varioque lepore.

- Caeteraque, incepti docui quae in parte priore
 Debilioribus instructis nervis, cerebroque
 120 Competere, et dirae opportunos reddere labi,
 Passibus inserpunt lentis, gradibusque minutis.
 Saepe animo secum moerens nunc cogitat aeger
 Tristitia multa; idem gaudens nunc volvit amoena;
 Utraque inania; sed quae volventi rationis,
 125 Et blanda veri specie fucata videntur.
 Aut paulo post mutatus sese increpat ipsum;
 Atque metus damnat vacuos, et gaudia vana.
 Nonnumquam invitis miseris mentem ingredi-
 untur
 Multa absurda, et multa obscœna, horrendaque
 multa;
 130 Nec delere valent animo, atque expellere prompte;
 Et graviter moerent sibi mentem implerier istis.
 Quinetiam haec ipsos feriunt adeo violenter
 Interdum, ut metuant ne aut lingua impulsâ
 repente

Turbatos

Turbatos prodat sensus, cerebrique tumultus ;
 Corporis aut stolidi motus, et facta sequantur. 135

Illud item valde crebrum, quod scilicet horum
 Praedominans cujusdam animis metus infideat rei ;
 Quem tamen haud raro reticent, celantque pu-
 dentes ;

Quippe pudor morbum sequitur : victoque priore,
 Ocyus invadit nihilominus anxius alter. 140

Argumenta autem sanis, causaeque timorum,
 Queis miseri pallent, deridicula esse videntur :
 Quo magis occultare student animi intima sensa.

Tum vero capitis vexant per saepe dolores
 Omnimodi ; summo non raro in vertice saevi, 145

Dum riget occipitis glaciali frigore sedes :
 Horrisonae strident aures : maculaeque nigrantes
 Per similes muscis ; caligove nubis ad instar ;

Aut rubrae rerum species, flammaeque coruscae
 Obvolitant oculis : saliant palpebrae utriusque 150

Motrices tremulo labrorumque impete fibrae :

Fervidiufque micant utroque in tempore venae.

Acrius interdum terret, lapfumque minatur

Vertigo, qua gyrari res quaeque videntur :

155 Attonitive metus morbi percellit inanis.

Saepe inopinanti, magica velut arte petito,

Delinquit liquor encephali ; miserabilis aeger

Vix proprium sentit corpus, jam jamque videtur

In lethum ruiturus inops, orcumque patentem :

160 Nec ratione valet certans obfistere contra

Terrores animi vacuos, et inania fpectra ;

Mobilitate fimul mira huc torquetur et illuc

Inftabilis misero mens, et quocunque relata

Deprimitur moerore nigro, atque horrore fequaci.

165 Triftius haud illo mortalibus accidit ullum,

Intolerabiliufque malum ; vix faeva podagrae

Tormenta aequantur ; vix exquisita reorum

Supplicia, aut duri lacerans violentia partus.

Quippe animae titubant lapfum minitantia fulcra,

170 Et perit ad tempus, per quod mala quaeque fe-
runtur, Spiri-

Spirituum stabile officium, cerebrique potestas.

Saepius haec morbi graviora effecta puellas

Percellunt teneras, et candida pectora torquent :

Insultusque alias mites, alias violenti,

Hysterici medicis dicti nullo ordine saepe 175

Servato invadunt, turbato nempe liquore

Encephali, incertisque huc illuc motibus acto ;

Morbi instar sacri urgentes, quem quo graviores

Conspiciuntur, eo referunt perfectius ipsi.

Hos intra corpus grassans vis effera morbi 180

Excitat aucta subinde ; animive repente coortus

Affectus, causaeque extrinsecus advenientes ;

Percussis subito nervis, liquidoque cerebri.

Denique nonnullis, paucis tamen, improba labes

Nube velut cerebrum obducit ; caligine sensus 185

Involvens quadam internos, mentisque theatrum.

Tunc anima eclipsim patitur, morboque hebetata

Conscia fit minus ipsa sui ; tunc vita videtur

Perpetui insomni speciem obscurata referre.

Hoc

190 Hoc si forte malum levius nondum egerit altas
 Radices, caufis referens imbellibus ortum,
 Vanefcit cito fponte ; medentumve arte fugatur ;
 Lucida vel faltem facit intervalla remittens :
 Interdum vero in numerosos ducitur annos
 195 Perpetuum, indomitum, pro morbique augmine
 crefcens.

Haec adolescentis primaria percipiuntur
 Signa luis ; quae non cumulo fatiata malorum
 Infltat adhuc, feffosque urget virtute recenti.
 Quippe ubi durando fuerit firmata, manusque
 200 Jam victas dederint aegri, et contagio tetra
 Per male nutritos nervos fe extenderit omnes,
 Innumerae miferos aerumnae, acresque dolores
 Divexant, pariterque animos et corpora pafcunt ;
 Et cunctas ferme fpecies morborum imitantur.
 205 Hinc petitur caput attoniti velut impete morbi :
 Hinc etiam nervi, tenera compagine fracta,

Solvuntur, sensum membris motumque negantes.

Hinc homini ignavus torpor, similisque veterno

Obrepens molli facit indulgere quieti.

Hinc obscuratur visus, prorsusve subinde 210

Deficit, interdum nimis exercetur acutus.

Hinc liquidae os usque humectat permagna sa-

livae

Copia, mercurii seu turbida vis penetrasset :

Et gustus varie vitiato laeditur ore.

Quinetiam dentes ipsos, mirabile dictu, 215

Non minus exagitat labes, torquetque dolore.

Saepius ascendens ipso ex abdomine spasmus

Spiritibus mire glomeratis, fertur in altum,

Mentiturque globum fauces gutturque pre-
mentem ;

Atque angens adeo constringit fortiter, ut vix 220

Deglutire queant, aut respirare misellae,

Hoc maribus raro contingit, saepe puellis.

Non

Non aliis nascens radicibus arida tuffis

Pectora anhela quatit : pulmonemque asthma
coarctans

225 Alternos aurae tractus pro tempore sistit.

Saepe metu gelido capitis cor palpitat aegrum,

Et tremulum obstantes crebro arietat impete
costas ;

Deliquiumve animae suspensis ictibus infert.

Abdomen praeter supra memorata laceffunt

230 Multa effecta mali : fervor vagus, et vehementes

Valde agitatorum pulsus, tremulique tumultus

Viscerum ; et imprimis stomachi qui tympani ad
instar

Contentus persaepe tumet ; persaepe dolore

Immani torquetur : et inferior quoque venter

235 Interdum inflatur turgens, pressusque resistit ;

Interdum quasi depletus sentitur et absens.

Nec pars ulla fere camera consistit in ampla

Chyli-

Chylifici ventris, quam non quandoque dolores
 Multimodi infestant; pungentes nempe hebetesve;
 Fixi, aut incerto huc illuc errore vagantes ; 240
 Mites, vel miseros cruciantes tormine faevo.
 At multo reliquis loca saepius afficiuntur,
 Quae costis subjecta latent hypochondria dicta ;
 Laevum praecipue, jugi infestante dolore.
 Deceptum unde putat vulgus tumuisse lienem. 245
 Qui vero longe dirissimus occupat omnem
 Inflexi tortum coli, et rem nomine monstrat.
 Inque dies toto non raro continuatus,
 Prosterbensque animos mire, tandem omne re-
 mittens,
 Obductum viridi corpus flavedine tingit. 250
 Rarius hoc maribus contingit, saepe puellis.
 Solvitur interdum, et fluidissima dejicit alvus,
 Datque diarrhoeam summe aegros debilitantem:
 Interdum faeces valde indurata coercet ;
 Aut nixus exercendi molitur inanes. 255

Nonnunquam et renum carnem saevissima labes
 Aggreditur, torquens ipsam, urinamque retentans,
 Et speciem incautis verae nephritidis offert:
 Saepius at pellucidulo labentia rivo

260 Lotia redduntur, magna vi fusa repente ;
 Nimirum exaucti dum vis furit incita morbi,
 Effraenique agitur cerebri liquor impete raptus.
 Hinc etiam quamquam raro vesica laborat ;
 Atque eadem patitur, medicis mirantibus, ac si
 265 Urgeret gravidam concreto calculus orbe.

Quinetiam plerisque aegris dorsum excruciat
 Saepius ; aut spasms tremulis convellitur ictum :
 Interdum gelidum frigus sentitur ibidem.

Tum porro externae nullo discrimine partes
 270 Tanquam acubus pungi, cum titillante dolore
 Percipiuntur ; ut observat toto inclytus orbe
 Hippocrates, Cuius fidus, princepsque medentum:

Veri-

Veridicis cujus mandata oracula chartis,
 Dum mortale hominum genus, et durabit acerbum 275
 Morborum imperium, semper laudata cluebunt.

Nec non et varios artus jactatio crebra,
 Subfultusque vagi infestant; spasmi que dolentes;
 Spasmi que expertes fixi, immanesque dolores;
 Ad tactumque resistentes, durique tumores:
 Membra que saepe algent extrema cadaveris instar. 280

Praeterea somnos adimit per saepe, brevesve
 Aut imperfectos nimium, minimeque profundos
 Efficit atra lues; insomnia turbida mittens,
 Terrifica quae percussis virtute soporem
 Excutiunt subito, stringuntque trementia corda: 285
 Dudum defuncti seu conspiciantur amici;
 Monstrorumve truces vultus, horrendaque spectra:
 Vel fovea excipiat devexo pondere lapsos:

Armative homines instent, mortemque minentur:
 290 Aut miserabiliter premat incubus indupeditos.

Debiliore fere faliens arteria pulsu,
 Et celeri digitos palpantis verberat, ipse
 Morbus radices si crescendo egeret altas:
 Interdum crebris furit ictibus incita valde;
 295 Tabentem veluti depasceret hectica febris:
 Quinetiam intermittentem nonnunquam imitatur,
 Alternisque rigoribus et fervoribus instat
 Multiplex pestis; quandoque, at rarius, ipsa
 Continuum simulat, siccam calidam atque ma-
 lignam:
 300 Usque adeo induitur varias diversa figuras.

Tot tantisque malis fractus miserabilis aeger
 Desperat prorsus revalescere: moeret amaris
 Obrutus aerumnis: corpusque animumque peresus
 Carpitur: effoeto languent in corpore vires:

Horri-

Horridaque invadit macies : artusque torosi, 305

Cruraque praecipue gracilescunt ; lurida vultum

Deformat species ; oculorum lumina moesta

Non retinent solitum splendorem ignesque mi-
cantes.

Ingenium, et mores mire mutantur ; homoque

Fit levis, inconstans, querulus, morosus, acerbus ; 310

Despondensve humili nimis, et leni bonitate ;

Suspiciosus item, vanisque timoribus actus ;

Et vulgaribus in rebus miserantior aequo ;

(Omnia quippe movent animum imbellem, et
puerilem)

Impatientsque morae cujusvis ; irrequietus ; 315

Spiritibusve gemens depressis moestus inersque.

Paulatim crescens factorum oblivio gliscit :

Turbaturque animi quavis praesentia causa.

Cogitat assidue invitus, mentemque fatigans

Velocem p̄unc huc nunc torquet inaniter illuc ; 320

Insta-

Instabiles etenim ideae, neque facta sequuntur.

Non ullos possit constans perferre labores

Corporis aut animi : quin illecebrosa voluptas,

Quam reliqui exoptant omnes, cupidique sequuntur,

325 Mentem agitans laedit teneram, tristemque relinquens

Languorem plectit, magno nimis empti dolore.

Atque adeo, si non medica succurritur arte,

Torpens et plerisque in rebus inutilis annos

Tranfigit ; exosus turbas, atque otia laesae

330 Unica sollicitae anquirens solatia mentis :

Nequicquam, quoniam truculenti spicula morbi

Perpetuo fodicant aegrum vexantia pectus.

Illud in his vero rebus non dissimulandum,

Scilicet aerumnis plenum, variaque malorum

335 Squalentem facie morbum quaedam tamen aegris,

Nec spernenda quidem, permultis commoda secum

Appor-

Apportare, bonisque atros miscere dolores.

Nempe acuit mire ingenium, obtutuque sagaci

Cernere largitur menti ; rerumque latentes

Vix explorandos aliter penetrare recessus : 340

Humanasque fere metas transire sciendo.

At magno certe miseris sapientia constat.

Quinetiam plerosque aegros reddit meliores,

Flagitiis arcens faedis, formidine poenae

Perculso ; famaevae timentes vulnera laesae ; 345

Vel, quod praecipuum est, scelerosae tormina
mentis

Internam horrentes nemefim, furiasque sequaces :

Quippe ipsis morbo tenerascunt mollia corda.

Incolumes porro a morbis grassantibus ipsos

Praestat, et aegre nullum patitur sibi consociari, 350

Cunctorum ipse nimis referens compendia labum.

Denique torpentem gelido marcore senectam

Arcet protelans ; quippe est contrarius illi,

Mentemque sensusque acuens fibrasque relaxans

Qui

355 Exilesque tubos nervorum fervat apertos

Qui senio compinguntur, clausique resistunt.

Usque adeo aeternus rerum fator, atque benignus

Angustis saepe in rebus solatia quaedam

Porrigit, ut duros valeant perferre dolores

360 Mortales ; ipsumque colant dominumque patremque.

Excuditque malis bona consilio sapienti.

Libri secundi Finit.

N E U R O-

NEUROPATHIAE

LIBER TERTIUS.

HActenus affectus ortum, et certissima signa
 Carmine pierio exposui, numerisque sonoris ;

Tristia musaeo nitens ornare lepore ;

Affectansque tuum exemplum, Romane *Lucreti*,

Sublimis, nervosè, uber, dulcissime vatum. 5

Atque utinam nunc ille mihi furor arduus esset,

AEternusque lepor, tua quo sunt omnia plena,

Abdita seu in lucem magni primordia mundi

Protrahere, heu graio nimium confise magistro !

Conaris ; viresve feras, causasque latentes 10

Fulguris, horridici tonitru, terraeque tremorum

Versibus exponis, fumantisque ignibus Aetnae,

G

Infe-

Infestique lacus avibus graveolentis averni :

Seu pestim populo Pandionis incumbentem,

- 15 Efflantesque animas diris anguoribus aegros
 Pingis, et innumeris vastatam mortibus urbem.
 Ne vero magnis nimis ausis excideremus,
 Unum duntaxat selegimus illustrandum
 Morbum compatrios vexantem saepe Britannos;
 20 Parvum opus ingenti pensantes utilitate.

Tu quae principiis aderas Tritonia nostris,
 Obnixequae rogata favebas dia virago,
 Supremam hanc, et praecipuam ne desere partem :
 Qua quibus horrendae pestis contagio tetra

- 25 Oppugnanda modis doceo ; quibus improba telis
 Confodienda lues ; medicaque salutifer arte
 Ausonium pango Tamesina per oppida carmen,
 Hic Dea consiliis opus : hic sapientia certe
 Utilis : hic sine te vates non proderit hilum ;
 30 Te sine non poterit praecepta salubria fidus

Tradere

Tradere, non saevum miseris depellere morbum.

Quo magis ipsa meis da pondus versibus oro!

Da studio referare acri penetralia rerum

Abdita ; et antidotos dubias seponere certis :

Cunctaque perspicuis liquido comprehendere verbis: 35

Haud etenim tenue aerumnas avertere tristes

Cordibus humanis, ipsosque docere medentes.

Ergo age, qui diri perſentis tormina morbi,

Signaque plura, etenim non unum cuncta profecto

Divexant, monito confidens utere primo, 49

Nempe mala haec, quamvis gravia et videantur

acerba,

Tuta tamen fatis, atque expertia crede pericli,

Ni tibi defueris miser, ignavusque manus des ;

Instantem nedum metuas portendere mortem.

Erige dejectam castra formidine mentem: 45

Torpescentque alacri stimula molimine pectus:

Defidiae non ullus honos, non praemia cedunt ;

Nec despondenti bonus auxiliatur Apollo.

Te meliora manent, experto crede, monenti

50 Si modo des aures vacuas, animumque paratum

Illa agere, et perferre viriliter et patienter,

Quae tibi restituant sanam, firmentque salutem.

Insuper et mentem solers praestare serenam,

Qua poteris ratione adnititor; anxia pelle

55 Senfa animo somnos arcentia saepe salubres :

Imprimis venerare Deum sincerus; et omni

Te scelere intactum ferva; namque impia corda

Deserit alma quies, furiis lanianda relinquens;

AEgrius haec vero si absit sanabere multo.

60 Quin et, quas hominum commercia mutua pos-
cunt,

Res ne sperne tuas prudens curare, domumque.

Multiplices haec, et magnas neglecta creabunt

AErumnas, quas, ut bene sis, vitare necesse est.

Denique, quod sensus communis et ipsa docet res,

65 Quaecunque effectum consueverunt laedere certo

Abji-

Abjiciantur ; ut ingluvies, turbanſque cerebrum
 Crapula; et immodicae veneris damnosa voluptas;
 Tum ſophiae ſtudium vehemens ; nerviſque ini-
 mica

Lucubratio ; viresque exſuperans labor omnis :
 Haec arcenda tibi omnino, removendaque longe ; 70
 Ut nihil optatam poſſit tardare medelam.

His ita munitus praeceptis accipe porro
 Quae diſciplinæ ad leges facienda ſuperſunt.

Quum fabrica, ut ſupra docui, pulpoſa cerebri,
 Ex ipſaque ortum ducentia ſtamina nervi, 75
 Hoc morbo imprimis laeſa, et compagine fracta,
 Intempeſtiva molleſcant flacciditate :
 Encephalique liquor tenuis, qui ſpiritus audit,
 Degener inde etiam factus, vapiduſque, aque-
 uſque,
 Paucaque complectens elementa animalia pauper ; 80

Mobi-

- Mobilitate celer nimia, nimiumque solutus
 Diffuat, et nervis subito nimis evolet ipsis:
 Horrendaeque luis natura ita constituatur:
 Hanc patet haud alia vinci ratione potesse,
 85 Quam cerebri glomus, et nervorum tenuia fila
 Durando, ut robur, virtusque elastica gliscens
 Tandem instaurationis reddat sua munera fibris:
 Encephalique simul tenuem ditando liquorem,
 Particulas ut contineat proprias animali,
 90 Nempe salis, lenisque olei, terraeque minutae,
 Permultas, blandas, generosas, et bene coctas:
 Atque adeo magis inde tenax, minus et fugi-
 tivus
 Reddatur; propriisque canalibus aptus alendis;
 Officiisque suis bene constanterque obeundis:
 95 Haec fieri, rite ut morbo medeatur, oportet:
 Hoc opus, hic labor, hic nostrae scopus ultimus
 artis,

Multa

Multa quidem huc spectant : quorum primaria
tradam

Enumerans capita, et seriem rerum ordine po-
nam.

Ventriculum cura imprimis: hoc viscere laeso
Non salubres facile humores in corpore fiant; 100
Non vigeant stabiles animalia robora nervi.
Quem si, ut multoties contingit, foeda saburra
Oblinat, aut acidi succi, aut lentae pituitae,
Plurima quae hoc morbo vexatis semper abundat,
Aut alius pepsi infestus forte obruat humor; 105
Tum stibio irritans acri, radice vel inda,
Saepius expurga verrens, vomitumque cieto.
Inde aloe pura, et gummi solventibus ipsum
Intestinatorum teretem, tortumque canalem
Eluito; et caute repetitis dosibus insta: 110
Nempe viae ut primae chyli, ductusque alimenti
Emundentur; et in venas iter expediatur.

Ast

Ast turbas vomitu factas, alvumque movendo
 Tempestive opio prudens lenire memento.

- 115 His factis vitium intenta perpendito mente
 Ventriculo proprium aegroto; pariterque medetor.
 Frigida debilitas, mucosaeque aromata eoa
 Postulat; atque herbas notae virtutis amaras,
 Quae vice fungantur bilis, pepsimque laceffant;
 120 Concoctuque cibos faciles, et fercula lauta;
 Et modice assumpti spumantia pocula Bacchi.
 Laxas intendunt fibras medicamina vulgo
 Astringentia dicta: horum vis suppetit ingens:
 Tu stomacho vero et nervis gratissima quaeque
 125 Eligito, qualis speciatim pontica radix;
 Cinnameique liber trunci; febresque retundens
 Cortex, orbe novo nostras delatus in oras;
 Et ferri reliqua exsuperans austeram potestatem.
 Succorum absorbent acidorum spicula testae;
 130 Et chalybis rasura recens rubiginis expers:
 Oppositique sales frangendo innoxia reddunt.

Ast

Ast acida ingrato nidori aduersa resistunt ;
 Emendantque gravi nocuam putredine bilem.
 Tetros discutiunt flatus quaecunque relaxant
 Ventriculi contracturas, tortique canalis, 135
 Acribus a succis factas stabulantibus illic ;
 Qui fragile a morbo factum pungendo, nimisque
 Irritabile, nervorum systema laceffunt ;
 Et valido passim motrices impete fibras
 Constringunt convellentes ; caecamque vaporum 140
 Materiem includunt, rarefaciente calore
 Expansam, et valido nixu vicina prementem.
 Quicquid diluit, aut mutando temperat acre,
 Huc spectat : sed quae experta virtute liquoris
 Encephali sedant aestum, effraenesque tumultus, 145
 Et proprios intra fines moderando coercent,
 Dirum prae reliquis morbum medicamina tollunt :
 Spasmiisque inclusum emittunt, fugitantque va-
 pore.

Plurima laudantur medicis : primaria gummi

150 Foetida; castoreum virus; baccaeque potentes
 Juniperi; et blandum spirantia semina Anisi;
 Cum Caruis, Cububisque, et aromatico Coriandro:
 Tum radix Phu dicta aegris gratissima nervis,
 Zingiberisque calor pungens, et odora Mei vis;
 155 Et parcas merito spernens Zedoaria laudes.
 Adjiciuntur et his recte, quae leniter alvum
 Subducunt, flatuque deorsum urgentia trudunt,
 Imprimis horum sedes si abdomine in imo.
 Hos etiam pellit non raro, abigitque repente
 160 Electro liquidum destillans viribus ignis:
 Et qui de variis animantum partibus humor
 Exprimitur ratione pari, phialaque reclusa
 Evolat, atque acri nares contingit odore.
 Cum vero dolor immanis vexet, nec acuta
 165 Inflammatio membranas corruperit ipsas,
 Ne cunctare graves opio lenire tumultus:
 Tormina quippe levat princeps, spasmosque re-
 laxat.

Auxilium praefens medio quam maxima ventri
 Saepe admota tulit ventosa cucurbita, vires
 Cum nullas alia exerent, frustra que darentur. 170
 Scilicet exfucto convulsis sanguine fibris,
 Quo sine non harum fieri constrictio possit,
 Vincla relaxantur spasmodum, et carcere rupto
 Emissus vapor in tenues dispergitur auras.

Chylifici interea ventris si viscera glandes 175
 Obstructas habeant tenues, caecosque meatus
 Muco obturatos lento, crassaque saburra
 Incoctis nata ex succis, motusque salubris
 Defectu, officiisque adeo languentia desint;
 Ingens praecipue moles jecur, utile bilis 180
 Colum acris; tum sollicita tu providus arte,
 Pessima ne tandem fiant schirromata ibidem,
 Ocyus impactum lentorem, obicesque tenaces
 Solvendo eluere, et tubulis expellere tenta;
 Muneribusque suis praecordia libera redde. 185

Haec mala debilibus primum debentia nervis
 Exortum, morbo dum sunt levia incipiente,
 Eludunt aciem medici, inserpuntque latenter :
 Sin confirmatus fuerit, duretque per annos,
 190 Non dubiis per saepe solent se prodere signis.
 Lurida namque aegris facies, paulumve vi-
 rescens ;
 Ventriculusque cibos fastidit ; coctio tarda,
 Difficilisque exercetur ; praecordia tensa,
 Post pastum imprimis, onerataque percipiuntur :
 195 Unde gravis saepe anxietas, et tristitia vitae
 Toedia, moeroresque nigri, cassique timores,
 Arctatas propter venas corde indupedito :
 Tum stimulo suppressa alvus non suppeditato :
 Illaque incertus dolor, obtususque pererrat.
 200 Profunt matura sapidum dulcedine fructus
 Horaei : lactisque tenaci parte remota
 Tenue serum ; excellit quo caprae in rupibus
 altis

Herbarum pastae varium genus ubera complent ;
 Nam medicatum illud magis est : laus proxima
 ovilli.

Lentores etiam frangunt, subiguntque potenter, 205
 Viscosa quamvis compagine praedita gummi
 Oppoponax, sagapenum, ammoniacique potestas :
 Et sylphî tetrum redolens penetrabile virus :
 Impactumque terunt mucum, exturbantque per
 alvum ;

Spiritibusque aegris simul auxiliantur amica. 210
 Huc etiam princeps conducit sâpo, meatus
 Obstructos referans jecoris ; quo pulchrius ullum
 Ars chymica inventum numquam dedit, utili-
 usve.

Tum medici latices, quales Bathonia fundit,
 Sulphure ferventes agili, chalybisque metallo, 215
 Ventriculo mire gratae, tortoque canali,
 Depurant pariter succos, et viscera mundant ;
 Aegrumque encephalum refocillant exhilarantes.

Argento

- Argento multi conantur solvere vivo
 220 Impactas tubulis fordes, glandesque levare
 Obstructas : verum hi caveant, ne forte va-
 cillent,
 Excussive cadant valido medicamine dentes ;
 Foetentemve animam, et fauces, quod saepe,
 dolentes
 Excipiat liquidae rejectio magna salivae,
 225 Qualem sollicita consuerunt arte medentes
 Impuri tactis coitus contagio ciere,
 Expellatur ut ex humoribus acre venenum.
 Mercurii certe infirmis vis turbida nervis
 Nunquam non inimica venit, si molle cerebrum
 230 Attigerit, tubulisque exilibus insinuata
 Fundat agens omnes penetrato in corpore succos.
 Quassat enim teneras violento pondere fibras.
 Tu mage tuta tibi ingerito medicamina cautus.
 Nec nisi frustra aliis factis prius, expertisque,
 235 Ancipites inito cursus, plenosque pericli.

Inde

Inde ubi materiam tenuaveris arte rebellem,
 Reddiderisque aptam caulis exire minutis,
 Tum vero stimulare alvum, vomitumque ciere
 Utile erit, mucumque canalibus eicere inertem :
 Auxiliatricemque operam naturae adhibere. 240
 Sic tibi ventriculus cocturaeque organa primae
 Curanda, ut chylus venis bonus infinuetur,
 Pabula nec semper morbo nova suppeditentur.

Quinetiam haec capiti conducunt pleraque,
 nam si

Ventriculus bene sese habeat, tortusque canalis, 245
 Atque homini bene procedat concoctio prima,
 Vix aegrotabit caput : at symptomata acerba
 Non raro subitum auxilium cruciantia poscunt.
 Qualia sunt faevus dolor, obscuratio magna
 Encephali, et lapsum minitans vertigo inopinum, 250
 Stridorve horrificus perceptus in auribus intus,
 Sensuum et incerto huc illuc acti impete fluctus

Angentes

Argentes, animumque nigro mocrore replentes.
 Confert caesariem radendo excidere saepe;
 255 Atque pedum calida plantas perfundere lympa:
 Purgantique alvum medicamine sollicitare.
 Quin et, succorum si copia turget abundans,
 Purpureum juguli venis educere rivum
 Cantharidasve humeris adhibere extrinsecus acres,
 260 Vesicasque cuti putres inducere summae
 Interdum juvat: aut carni vulnuscule ferro
 Incutere, assiduo manent quae adaperita fluore;
 Deriventque alio liquida, exonerentque cerebrum.

Spirituum subitis defectibus auxiliantur
 265 Lenae latices hausti; quibus addita Myrrha,
 Virtutem intendit, myrraque potentior ambra.
 Quae praesto si non fuerint, infunde liquoris
 Ardentis cyathum, prostratasque erige vires.
 Intolerabile namque malum praesentia latrat
 270 Remmedia, at modicis tamen haustibus aggredi-
 endum;

Qui

Qui, nisi causa gravis persuaserit, haud re-
tantur;

Noxia ne consuetudo tandem insinuetur.

Si vero morbi molem speraveris omnem
Diruere, atque imis evertere fundamentis,
Rem medicaminibus solis fuge credere totam: 275
Sed simul exerce jugi molimine corpus,
Ut vires perferre queant. Pelle otia, pelle
Subdola; mollitiemque indignans excute inertem:
Sic melius cerebri pulpam, nervosque tenellos
Firmabis; laticemque agilem, qui spiritus audit, 280
Ditabis; quam si torpens multa optima sumas
Pharmaca, et ingrato misset sub pondere venter.
Perniciem adversus tantam tu sedulus omne
Explora auxilium, et corrasis undique telis
Implacabilis oppugna, sic denique vinces. 285
Quos igitur proprio motus persenseris usu
Exhilarando animo et firmandis viribus aptos,

Optima nam indigitat propria experientia cuique;
 Ventriculo imprimis vacuo, minimumve onerato,
 290 Excole constanti studio ; variaque subinde,
 Utile ne abrumpant gliscentia toedia coeptum.
 Aut pedes herbiferos liber spatia per agros,
 Glande nitroque minax, avibusque fugacibus
 instat ;
 Aut docili manno undantes immittere habenas
 295 Ne cessa, leporemque acri praevertere cursu ;
 Stipitibusve Caledoniis percussa feratur
 Sphaerula futilis, et liquidum secet aera lapsu ;
 Vel pila reticulo celeri ruat impete pulsa.
 Sin violenta minus placeant, tibi ligneus orbis
 300 Cespitibus super aequatis, viridique nitore,
 Instabilem obliquo contingat tramite metam ;
 Vel globuli mensa in plana versentur eburni ;
 Aut projecta volet nervo stridente sagitta.

At tibi si morbo jam detritae diuturno

Debilitentur eo vires, communia ferre 305

Ut nequeas exercitia, et nifus mediocres ;

Tum rheda vehere, et longos metire viarum

Tractus, divini monitu senis ; aera purum

Affectans, ficcumque tepenti et sole benignum.

Nec vacuus torpescere domi verum hoc age et

illic ; 310

Affiduamque operam curandae impende salutis.

Sunt qui incumbentes resti describere crebros

Affuescunt arcus, suspenso corpore lapsi ;

Et bene ; namque lui pellendae accommoda res

est,

Aptaque quae obstructum purget quatiendo ce- 315

rebrum.

Totum alii spinae tractum, dorsique medullae

Verriculo horrenti setis, pannifve fricari

Asperioribus, igne calentibus, et bene ficcis

Fortiter atque diu suadent, cum mollia lecti

320 Strata relicturus fomnos excusserit aeger.

Debilibus nihil est quidquam magis utile nervis.

Namque canaliculis pressis, celer in sua fertur

Munera spiritus, externa vi fortiter actus ;

Nec quidquam succis inducitur inde nocivum.

325 Pulchre etiam, quisquis fuerit, sibi consulit aeger,

Qui manibus vulgarem aliquam, et facilem ex-
colit artem.

AEdibus in propriis operans : sic toedia fallit

Horarum, incumbens penso ; mentemque re-
laxans

Tantisper morbi moerorem avertit amarum ;

330 Utilibusque ciet versatos motibus artus :

Unde quidem melius concoctio perficietur

Quaelibet, et vires pedetentim in corpore crescent.

Frigenti multis immergere corpora lymphae

Profuit : hoc etiam magni sapientia Coi

Prae-

Praefidium indigitat, morbos adversus eosdem ; 335

Summique Anglorum felix reperere medentes :

Tanta fuit prisca medica experientia saeculi !

Quinetiam saevae febris violentia torrens

Non raro imbelles nervos aegrumque cerebrum

Restituit firmans, morbumque fugavit inertem. 040

Nam celeri liquida, et valido vitalia motu

In venis et visceribus ferventibus acta

Particulas minimas fibrarum, elementaque prima

Affidue urgendo compingunt impete forti ;

Quamque prius fuerant duras magis et robustas 345

AEdificant, exercitio veluti diuturno

Callosas factas. Sic tenuia stamina nervos,

Sic cerebrum instaurat febris compagine firma,

Spirituum sanans morbos, et debilitatem.

Haud ratione alia patrii mutatio coeli

350

In loca migrantes persanat fervidiora.

At

At vero crescens aetas gliscensque senectus,
 Omni alio auxilio succurrit certius aegris,
 Quos nervi vexant fragiles; cerebrumque tenellum.

355 Utque lues senium protelat, ita adveniēti
 Ipsa locum fugiens cedit, devicta vicissim.
 Nam cerebrum vergente aetate, et daedala nervi
 Fila indurantur paulatim, atque improba tandem
 Excutitur fibris labes, et corpore firmo;
 360 Crudam concedens homini viridemque senectam.

Quod superest animo rationem percipe victus.
 Disce gulam regere imperio, penitusque domare.
 Artis opem medicae qui non sibi temperat aeger
 Sentiet ille parum, Phoeboque utetur iniquo.
 365 Coctū igitur levīa omnino, cultuque parata
 Simplice, sed proprio quae non ingrata palato,
 Ufurpanda alimenta; et Coō praecipiente

Quae

Quae moveant pigram stimulando leniter alvum.

Pinguia, et indomito lentore tenacia vita :

Acriaque, et nimio fuccis infesta calore. 370

Fercula ne affectes numerosa, epulasque repostas ;

Unum vel duo duntaxat modice imminuantur.

Magnam horum vero partem vegetabile regnum

Suppeditet, parce vescenti animalibus escis.

Lente etiam manducato, stomachumque repleto. 375

Qui bolos avide arreptos nimis ingerit acer,

Conspire famem festinans, ille profecto

Plus justo plerumque assumit, et utile dentium

Abrumpens munus pepsii officit usque sequenti.

Coena brevis placeat : decima neque serior hora 980

Decumbe in stratis, et te committe sopori :

Sic alacer mane exurgas, somnoque refectus.

Pocula corruptis ex frugibus arte parata,

Quamvis ille liquor patrius, cerealia dona

Sint procul infirmo stomacho, nervisque tenellis ; 538

Quippe tenacia sunt, et glutine viscida lento ;

Ventri-

Ventriculumque onerant morbo nimis ante gra-
vatum ;

Nec se, nec solidas escas patientia vinci.

Vitigeni latices, quos jugi exercita curfu

390 Temperat unda levis, purive argentea fontis

Lympha, fitim extingant avidam ; virefve labore

Exhaustas grate recreent, ingestaque solvant.

Utiliter multi potant quas ferrea virtus

Nobilitavit aquas. Tales Germania mittit

397 Particulis vivis agiles, acrique sapore,

Complures ; stomacho gratas, liquidoque cerebri:

Anglia item haud paucas felix gleba evomit alma.

Quas inter merito praeclarum nomen adeptae

Excellunt *Scarburgenses* : hominumque celebres

400 Alliciunt coetus medica virtute quotannis,

Dum radiis recreans aëstivis aetherius sol

Arctoa exhilarat late loca, frigore pulso.

Advena terrai mediis a fedibus illic

Miratur

Miratur vasti fluctus, et murmura ponti ;
 Littoreumque avidis oculis legit amphitheatrum; 405
 Et viridantem arcis collem, veteresque ruinas.
 Mane ubi Phoebus equos Eois extulit undis,
 Egelidasque tepore novo jam temperat auras,
 Certatim ad fontes medicos promiscua turba
 Convolat et pressis vestigia ducit arenis, 410
 Stillantesque haurit scatebras; quarum altera ferro
 Imbuitur modice, purgantisque uberiores
 Vim falis obtinuit ; magis altera foeta metallo
 Ipsa quoque astrictam sed parcius elicit alvum.
 Illa quidem stomachi fordes, tortique canalibus 415
 Certius educit, mucumque exturbat inertem ;
 Humoribusque fecat solvendo visciditatem :
 Haec magis invalidas molli compagine fibras
 Firmat, nec vires vacuando ita dissipat aegri.
 Utraque ventriculum cocturaeque organa primae 420
 Roborat, et cerebri pulsam, nervosque tenellos;
 Encephali tenuem instaurans celeremque liquorem.

CORRIGENDA:

In Tractatu Prosaico,

PAg. 6, *linea tertia*, pro *nomen lege* locum. p. 49. *lin. antepenult.*
pro *reddendi leg.* reddendae. p. 57. *lin. 8.* pro *speciet leg.* spec-
tat. p. 58. pro *febriantibus, leg.* febricitantibus. p. 63. *lin. 11.* pro
moaum leg. modum. p. 64. pro *vetustimum leg.* vetustissimum.
p. 66. pro *pleraque leg.* pleraeque.

In Poemate.

Libro secundo, linea 40. pro *Atqui lege* Atque. *lin. 148.* pro *Per-*
similis leg. Persimiles. *lin. 226.* pro *capitis leg.* captis. *lin. 255.* pro
exercendi leg. excernendi. *lin. 293.* pro *egeret leg.* egerit. *lin. 330.*
pro *sollicitae leg.* sollicite. *Libro tertio, lin. 235.* pro *in inito lege*
tenta. lin. 326. post *artem dele* punctum. *lin. 376.* pro *arreptos lege*
arreptas. lin. 391. pro *extingant leg.* extinguant.